

PRITARTA
Radviliškio rajono savivaldybės mero
2026 m. liepos 15 d.
potvarkiu Nr. M-471 (2.5 E)

PATVIRTINTA
Radviliškio lopšelio-darželio
„Eglutė“ direktoriaus
2026 m. liepos 15 d.
įsakymu Nr. B-42 (1.7.)

**RADVILIŠKIO LOPŠELIO-DARŽELIO „EGLUTĖ“
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA
„EGLUTĖS TAKELIAIS BĖGA VAIKYSTĖ“**

Radviliškis, 2026

Turinys

I SKYRIUS. BENDROSIOS NUOSTATOS	3
1.1. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą(si).....	3
1.2. Ugdymą(si) grindžiančios vertybės.	4
1.3. Vaikai ir jų poreikiai.	5
1.4. Tėvų ir bendruomenės lūkesčiai.	5
1.5. Regiono ypatumai, darželio savitumas.	6
1.6. Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas.	7
II SKYRIUS. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI	8
III SKYRIUS. TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI.....	9
IV SKYRIUS. UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS	10
V SKYRIUS. VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA, UGDYMO SI TĘSTINUMAS.....	34
NAUDOTA LITERATŪRA	36

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1.1. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą(si).

Radviliškio lopšelyje-darželyje „Eglutė“ (toliau – Lopšelis-darželis) ugdymas grindžiamas į vaiką orientuoto ugdymo principais, kaip nurodyta Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-1142 patvirtintose Ikimokyklinio ugdymo programos gairėse. Ikimokyklinio ugdymo programa siekiama atliepti kiekvieno vaiko unikalumą, raidą, poreikius bei ugdymo(si) būdus.

Lopšelyje-darželyje **prioritetas** teikiamas kiekvieno vaiko **individualiam ugdymui**, pabrėžiant jo **unikalumą** ir **potencialą**. Vaikai čia skatinami augti ir tobulėti, pasitikint jų natūraliomis galiomis. Mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai sudaro sąlygas vaikų individualumui atsiskleisti, gerbia skirtumus ir įvairius pasiekimus. Kiekvienas vaikas mokosi savu tempu, remdamasis savo patirtimi. Darželyje plėtojama **STEAM metodika** ir **metodinė medžiaga „Žaismė ir atradimai“** inovatyviai **ugdo** vaikų **smalsumą, kūrybiškumą, savarankiškumą**, bei **problemų sprendimo** įgūdžius, kurie yra labai svarbūs tolimesniam mokymuisi. Vaikų vystymasis skatinamas per žaidimą ir tyrinėjimus, lavinant įgūdžius, socialinį ir emocinį intelektą. Ugdymo procese vaikai patiria, atranda, siekia žinių, mokosi emocijų valdymo ir aplinkos tausojimo. Pedagogai aktyviai skatina vaikų iniciatyvas, pritaikydami ugdymo turinį ir veiklas visapusiškam vaiko lavinimui. Vaikų mokymosi procesas remiasi aktyvia veikla ir savarankiškais atradimais.

Lopšelio-darželio ikimokyklinio ugdymo programa grindžiama:

Ugdymo procesas, grindžiamas **konstruktyvizmo teorija** (paradigma), pasižymi naujų žinių generavimu per kiekvieno individualią patirtį, kuriame vaikas yra aktyvus dalyvis. Ryšys tarp ugdytinio turimų žinių ir naujos informacijos yra tas veiksnys, kuris padaro mokymąsi prasmingą. **Konstruktyvizmo** teorijos kontekste pasireiškia galimybė kiekvienam vaikui (ir pasižyminčiam išskirtiniais gabumais, ir patiriančiam mokymosi sunkumų) aktyviai dalyvauti mokymosi procesuose pagal savo galimybes, pasitikint savimi konstruoti žinias, būti savarankišku, gebančiu vertinti savo veiklą (Martišauskienė, 2008). Pabrėžiamas svarbus ugdytinį motyvuojantis veiksnys – vidinis smalsumas, jį užvaldančios idėjos, pasitenkinimas mokymosi veikla (Čiužas, 2013).

Konstruktyvizmo teoriją ugdymo procese papildoma **sociokultūrinė teorija**, kurios pagrindinė idėja – pastoliai (angl. scaffolding), kurie numato, kad labiau išmanantis kitas asmuo, dirbdamas mokinio artimiausioje zonoje, suteikia jam paramą ir nurodymus atliekant užduotį. Palaikymas sudaro tvirtą pagrindą besimokantiems, kurie vėliau gali palaipsniui plėsti savo kompetenciją, o galiausiai

įsisavinti bei taikyti tai, ko buvo išmokyti (J. McIsaac, 2024). Kitaip tariant, ugdytinio supratimo pokyčiai numatomi, jei yra gaunama tinkama pagalba iš pajėgesnių už save. **Socialinis konstruktyvizmas** padeda vaikui ne tik konstruoti prasmingą supratimą, bet ir įsisąmoninti paties mokymo(si) vertę (Martišauskienė, Dukynaitė, 2007).

1.2. Ugdomą(si) grindžiančios vertybės.

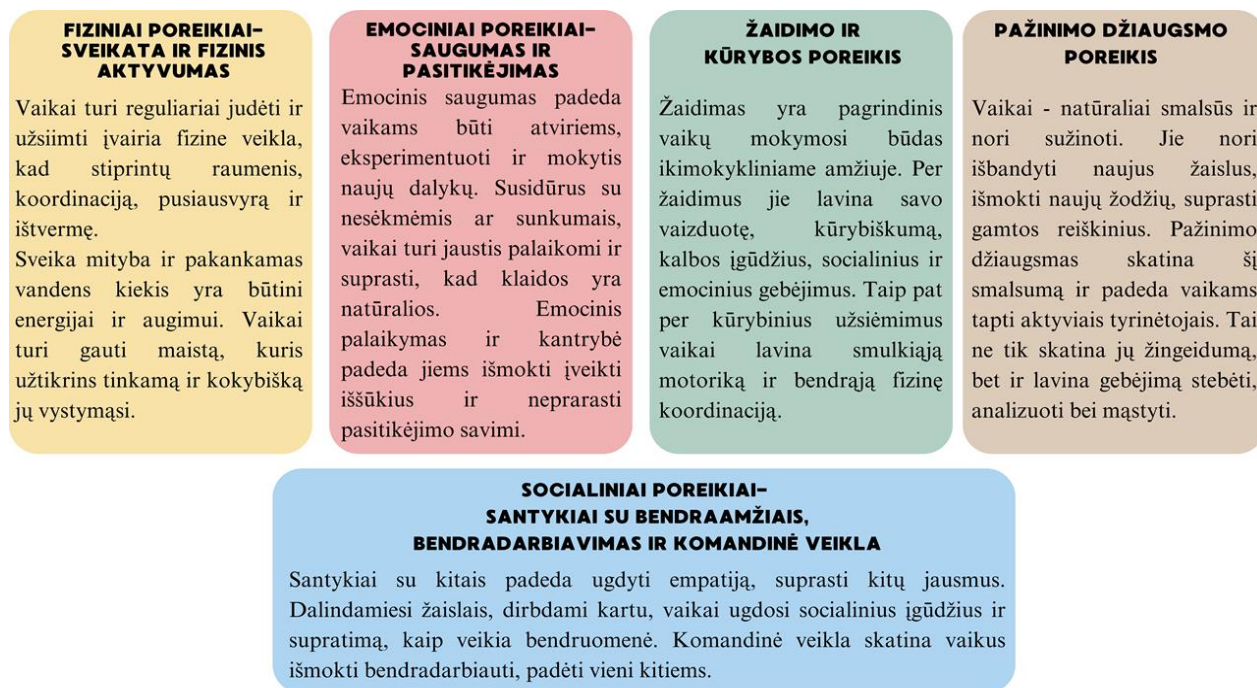
Būti žmogumi – tai mylėti gyvenimą, duoti jam tinkamą kryptį, įnešti šviesos, sklindančios iš gėrio, tiesos bei teismo, pripažinti laisvę, saugoti gyvybę (Aramavičiūtė, 2005). **Vaikystė** – tai toks žmogaus gyvenimo laikotarpis, kai vystosi patys svarbiausi asmenybės charakterio bruožai, psichologiškai bei fiziškai būtiniausi įgūdžiai. Būtent **vertybės** padeda vaikui kartu ugdytis ir keliauti per gyvenimą. Mūsų Lopšelio-darželio **vertybės** atliepia esmines universalaus dizaino mokymuisi (toliau UDM) prieigos nuostatas, todėl vaikų ugdymas(is) grindžiamas tokiomis požiūrio į vaiką ir jo ugdomą(si) sąlygotomis vertybėmis:

1 pav. Lopšelio-darželio ugdomą(si) grindžiančios vertybės

1.3. Vaikai ir jų poreikiai.

Vaikų **poreikiai** ikimokykliniame amžiuje labai svarbūs, nes šiuo laikotarpiu formuojasi pagrindiniai įgūdžiai ir gebėjimai. Lopšelyje-darželyje ugdomi vaikai nuo 0 iki 6 metų, kuriame sukuriamos sąlygos tenkinti pagrindinius, kiekvienam vaikui svarbius poreikius, tokius kaip **žaidimas, saugumas, draugystė, komunikacija, pažinimo džiaugsmas, kūrybinė saviraiška ir aktyvus judėjimas**, taip pat juos praturtinti:

2 pav. Lopšelyje-darželyje tenkinami vaikų poreikiai

Kiekvienas **vaikas unikalus**, todėl Lopšelyje-darželyje **ugdymas** yra **individualizuotas** ir **orientuotas į vaiko vystymosi, gabumų** bei **poreikių** atliepimą. Ši programa užtikrina galimybes atsižvelgti ir tenkinti unikalius kiekvieno vaiko poreikius, įskaitant specialiuosius ugdymosi poreikius, kurie gali atsirasti dėl išskirtinių gebėjimų.

1.4. Tėvų ir bendruomenės lūkesčiai.

Tėvai (kiti teisėti vaiko atstovai) svarbiausi vaiko ugdymo(si) **partneriai**, atsakingi už jų gerovę, sveikatą ir kokybišką ugdymą. Jie aktyviai dalyvauja vaiko ugdymo(si) procese, bendradarbiaudami su pedagogais ir kitais Lopšelyje-darželyje dirbančiais specialistais. Siekiama kartu su šeima **užtikrinti** vaiko **kokybišką ugdymą(si)**, atsižvelgiant į tėvų (kitų teisėtų vaiko atstovų) lūkesčius ir vaikų poreikius. Bendravimas su šeima grindžiamas abipusiu supratimu, atsakomybe, pagarba, pasitikėjimu ir pagalba. Tėvų įsitraukimas į vaiko ugdymo(si) procesą būtinas ir gali turėti didelį teigiamą poveikį vaiko vystymuisi, jo sėkmei.

Tėvai (kiti teisėti vaiko atstovai) yra **nuolatiniai pagalbininkai**, prisidedantys prie ugdymo(si) proceso ir ugdamosios aplinkos kūrimo. Jie palaiko tradicijų puoselėjimą, aktyviai dalyvauja įvairiuose renginiuose ir projektuose. Su tėvais (kitais teisėtais vaiko atstovais) vykdomas nuolatinis bendravimas ir bendradarbiavimas dėl vaiko ugdymo tikslų, poreikių, švietimo pagalbos teikimo.

Tėvų (kitų teisėtų vaiko atstovų) **lūkesčiai** ikimokyklinio ugdymo procese yra įvairūs, tačiau jie **tikisi**, kad jų vaikai darželyje **jausis patogiai** ir **saugiai**, **išmoks bendravimo** ir **bendradarbiavimo įgūdžių**, taps **savarankiški**, **plės žinias** apie aplinką, patenkins **judėjimo poreikius**, skatins **kūrybiškumą** ir **saviraišką**, bus atsižvelgiama į **specialiuosius vaiko poreikius**, o taip pat bus užtikrintas tinkamas ugdytinių **pasirengimas** mokyklai.

Bendravimui ir bendradarbiavimui su tėvų (kitų teisėtų vaiko atstovų) bendruomene Lopšelyje-darželyje naudojamas elektroninis ELIIS dienynas, organizuojami susitikimai, individualūs pokalbiai, atvirų durų dienos.

1.5. Regiono ypatumai, darželio savitumas.

Lopšelis-darželis „Eglutė“ – **šiuolaikiška, inovatyvi, naujovių paieškoje** ir jų **taikyme** esanti **švietimo įstaiga**, kuri 1989 m. buvo įsteigta Eibariškių mikrorajone. Darželyje veikia 11 ugdymo grupių ankstyvojo (0-3 m.) ir ikimokyklinio amžiaus (3-6 m.) vaikams.

Lopšelis-darželis **išsiskiria** pozityvia atmosfera, ugdymo **naujovių taikymu**, turtinga gamtine, edukacine ir inovatyvia **aplinka**, erdviomis ir ugdomųjų priemonių gausiomis vaikų grupių patalpomis, darnia, **bendraujančia** ir **bendradarbiaujančia bendruomene**, **motyvuota** ir **profesionalia specialistų komanda**, kuri stengiasi, kad kiekvienas vaikas jaustųsi laukiamas, jam būtų suteiktas individualus dėmesys, palaikymas ir pagalba, taip užtikrinant visapusišką ugdymą(si) ir gerovę. Visapusišką ugdymą(si) padeda plėtoti palanki Lopšelio-darželio **geografinė aplinka**: esame įsikūrę netoli Eibariškių parko, o pačioje įstaigos teritorijoje kupina daug žalumos – tai sudaro puikias sąlygas vaikams pažinti ir tyrinėti juos supančią aplinką. Grupės aprūpintos būtiniausiais baldais, edukacinėmis priemonėmis ir išmaniosiomis technologijomis. Kiekviena grupė turi atskirai įrengtas erdves vaikų žaidimams, veikloms ir poilsiui.

Viena **svarbiausių** Lopšelio-darželio **ugdymo sričių** – vaikų **emocinės ir fizinės sveikatos stiprinimas**. Atsižvelgdami į vaikų ir šeimų poreikius, 2023 metais Lopšelyje-darželyje įkurtas **interaktyvus sensorinis kambarys**, kuris gerina specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų ir kitų ugdytinių pasiekimus, skatina jų socialinį ir emocinį augimą, stiprina gebėjimą bendradarbiauti bei dirbti įvairialypėje aplinkoje. Grupėse įkurti **ramybės ir poilsio kampeliai**. Ramybės ir poilsio kampeliai darželiuose - svarbi ugdymo proceso dalis. Jie padeda vaikams nusiraminti, atsipalaiduoti ir pailsėti nuo aktyvios veiklos. Šie kampeliai praturtinti sensoriniais, lavinamaisiais, nusiramino žaislais ir priemonėmis. Daugiafunkciniai, malonios tekstūros žaislai ir priemonės atlieka skirtingas funkcijas: padeda sutelkti dėmesį, malšinti jaudulį, susierzinimą ar pyktį.

Siekiant **užtikrinti kiekvieno vaiko poreikius** ir padėti pasiekti **ugdymo(si) sėkmės**, Lopšelyje-darželyje aktyviai veikia **Vaiko gerovės komisija** (VGK), kuri ne tik atlieka vaikų, turinčių specialiųjų ugdymo(si) poreikių pirminį vertinimą, teikia siūlymus darželio vadovui dėl specialiojo ugdymo šiems vaikams skyrimo, esant reikalui, siūlo tėvams (kitiems teisėtiems vaiko atstovams) vaiko specialiuosius ugdymo(si) poreikius įvertinti PPT (pedagoginėje psichologinėje tarnyboje), bet ir operatyviai sprendžia visus vaiko gerovės klausimus: adaptacijos, sėkmingo bendravimo, įsitraukimo, maitinimosi, poilsio ir pan. Teikia konsultacijas bei rekomendacijas mokytojams, tėvams (kitiems vaiko atstovams).

Lopšelis-darželis yra **akredituota savanorių priimanti organizacija**. Įgyvendinant Jaunimo savanoriškos tarnybos programą (JST), savanoriai įstaigoje gali atlikti intensyvią 6 mėn. trukmės savanorystę, kuri suteikia galimybę atrasti patinkančią veiklos kryptį, geriau pažinti save, ugdyti bendrąsias kompetencijas, stiprinti pasitikėjimą savimi. Bendradarbiaujant su Radviliškio Vinco

Kudirkos progimnazija, Radviliškio Vaižganto progimnazija, Radviliškio Lizdeikos gimnazija, lopšelyje-darželyje plėtojama **mokinių savanoriška veikla**.

Plėtojamasi bendravimas ir bendradarbiavimas su **socialiniais partneriais**: Vilniaus universiteto Šiaulių akademija (VU ŠA), Šeduvos globos namais, Radviliškio parapijos bendruomenės socialinių paslaugų centru, Radviliškio technologijų ir verslo mokymo centru (RTVMC), UAB „Takoskyra“, I. Šiurnės ekologiniu ūkiu, Šiaulių lopšeliu-darželiu „Voveraitė“, Naujosios Akmenės lopšeliu-darželiu „Žvaigždutė“, Joniškio lopšeliu-darželiu „Vyturėlis“, Radviliškio viešąja biblioteka, Radviliškio visuomenės sveikatos biuru, Radviliškio rajono savivaldybės švietimo ir sporto paslaugų centro suaugusiųjų ir jaunimo neformaliojo ugdymo skyriumi – Trečiojo amžiaus universitetu (TAU), Radviliškio meno mokykla, Radviliškio Vinco Kudirkos progimnazija, Radviliškio lopšeliu-darželiu „Žvaigždutė“, Radviliškio lopšeliu-darželiu „Kregždutė“, Radviliškio r. Šeduvos lopšeliu-darželiu, Radviliškio r. Baisogalos mokykla-darželiu.

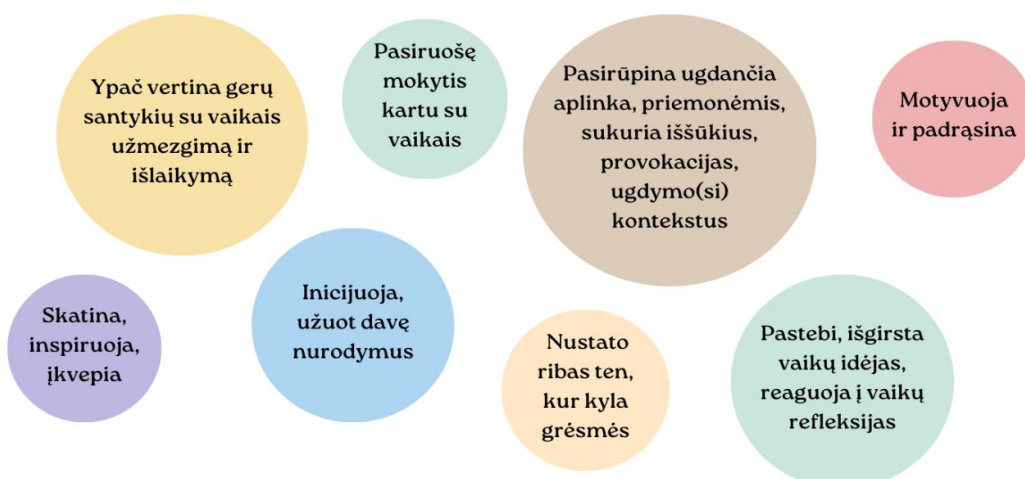
Nuo 2019 m. Lopšeliui-darželiui suteiktas **Aktyvios mokyklos** statusas. Pažymėtina, kad Lopšelio-darželio bendruomenė yra aktyvūs ikimokyklinių įstaigų asociacijos „**Sveikatos želmenėliai**“, vaikų ir jaunimo olimpinio ugdymo projekto „**Olimpinė karta**“, **Respublikinės ikimokyklinio ugdymo kūno kultūros pedagogų asociacijos** (RIUKKPA) nariai. Lopšelis-darželis inicijuoja, vykdo bei dalyvauja įvairiuose sveikatinimo ir fizinį aktyvumą skatinančiuose projektuose, iniciatyvose, žaidynėse, akcijose.

1.6. Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas.

Lopšelyje-darželyje dirba **aukštos profesinės kompetencijos, pozityvūs**, nuolat **tobulėjantys**, teikiantys **kokybiškas** ir **šiuolaikiškas** ikimokyklinio ugdymo(si) paslaugas mokytojai, švietimo pagalbos specialistai (judesio korekcijos specialistas, logopedai, meninio ugdymo mokytojas, specialieji pedagogai, socialinis pedagogas).

Mokytojai, švietimo pagalbos specialistai, aktyviai dalyvaujantys ugdyme, tampa idėjų bendraautoriais, tarpininkais ir aplinkos formuotojais, kurie:

Mokytojai nuolat **domisi** kintančia aplinka ir **reaguoja** į pokyčius, **naudoja** įvairius ugdymo(si) metodus ir formas, apmąsto ir įsivertina savo veiklą, mokosi su kitais ir iš kitų, skleidžia gerą darbo patirtį rajone, šalyje. Pedagogai sistemingai kelia kvalifikaciją įstatymų numatyta tvarka, kuria ir įgyvendina projektus, rašo ir publikuoja straipsnius, atlieka tyrimus, apklausas, dalyvauja trumpalaikėse, ilgalaikėse kvalifikacijos tobulinimo programose, dalyvauja darbo grupėse, komisijose, labiau patyrę mokytojai tampa mentorais kolegoms, vyrauja kolegialus bendravimas ir bendradarbiavimas.

II SKYRIUS

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Ikimokyklinio ugdymo turinys sukurtas remiantis principais, kurie užtikrina kryptingą, integruotą ugdymą, veiksmingas ugdymo sąveikas ir aukštą ugdymo kokybę:

1. **Ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas.** Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesusplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalais, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si);

2. **Vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas.** Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida - fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos;

3. **Įtraukties principas.** Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymo(si) poreikių įvairovę;

4. **Žaismės principas.** Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas - svarbiausia savarankiška vaiko veikla;

5. **Sociokultūrinio kryptingumo principas.** Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei;

6. **Integralumo principas.** Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas;

7. **Kontekstualumo principas.** Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atviruose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo;

8. **Vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas.** Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus;

9. **Lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas.** Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną *čia ir dabar* momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui;

10. **Reflektyvus ugdymo(si) principas.** Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsversto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si);

11. **Šeimos ir mokyklos partnerystės principas.** Mokykla ir šeima (kiti teisėti vaiko atstovai) bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią,

kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

III SKYRIUS

TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Uždaviniai:

1. Atpažinti ir suprasti kiekvieno vaiko prigimtinius talentus ir ugdymo(si) poreikius, kuriuos lemia asmenybės raidos etapas, individualios raidos savybės, prigimtiniai gebėjimai ir sociokultūrinė aplinka;

2. Siekti, kad ugdymo(si) procesas būtų orientuotas į vaiką ir jo vertybių ugdymą, tikslingai taikant pedagogines strategijas ir priemones, kurios grindžiamos vaiko ir mokytojo sąveika, tokiu būdu kuriant dinamišką bei stimuliuojančią mokymosi aplinką;

3. Skatinti vaikų mokymą(si) ir kūrybiškumą, derinant kryptingą mokytojo organizuojamą veiklą su vaiko spontaniškais užsiėmimais, naudojant patirtinio mokymo(si) metodus ir pripažįstant žaidimą bei kasdienį gyvenimą kaip esminę ugdymo(si) priemonę;

4. Ugdyti vaikų socialinius įgūdžius, skatinti juos bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais ir suaugusiais, mokytis spręsti kasdienes problemas bei atsižvelgti į savo ir kitų veiksmų pasekmes;

5. Skatinti vaikų aktyvų dalyvavimą ugdymo(si) procese, naudojant judėjimą ir tyrinėjimus skatinančius metodus, siekiant suteikti vaikams teigiamą mokymosi patirtį ir užtikrinti visų vaikų įsitraukimą į veiklas;

6. Siekiant užtikrinti kiekvieno vaiko sėkmingą ugdymo procesą, svarbu suteikti vaikams galimybes įvairiais būdais parodyti savo pažangą ir užtikrinti nuolatinį jos fiksavimą, vertinimą bei aptarimą su tėvais (globėjais, rūpintojais).

7. Kurti ir stiprinti bendradarbiavimą su tėvais, švietimo pagalbos specialistais, socialiniais partneriais, remiantis abipusiu pasitikėjimu, pagarba ir aktyvia partneryste, taip siekiant palaikyti vaiko ugdymo(si) procesą ir užtikrinti jo sėkmę.

Vaikų pasiekimų plėtotė, vaikų ugdymo(si) turinys ir veiklos įgyvendinamos pasitelkiant penkis ikimokyklinio ugdymo(si) sritis: „*Mūsų sveikata ir gerovė*“, „*Aš ir bendruomenė*“, „*Aš kalbų pasaulyje*“, „*Tyrinėju ir pažįstu aplinką*“, „*Kuriu ir išreiškiu*“. Vaiko gebėjimų vystymąsi skatina **18 pasiekimų sričių**, apimančių vertybines nuostatas, žinias, supratimą ir gebėjimus: kasdienio gyvenimo įgūdžiai; fizinis aktyvumas; emocijų suvokimas ir raiška; savireguliacija ir savikontrolė; savivoka ir savigarba; santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais; aplinkos pažinimas; matematinis mąstymas; skaitmeninis sumanumas; kalbų supratimas; kalbinė raiška; estetiškas suvokimas; meninė raiška; kūrybiškumas; tyrinėjimas; problemų sprendimas; gebėjimas žaisti; mokėjimas mokytis.

3 pav. Lopšelio-darželio konceptualus ugdymo(si) modelis

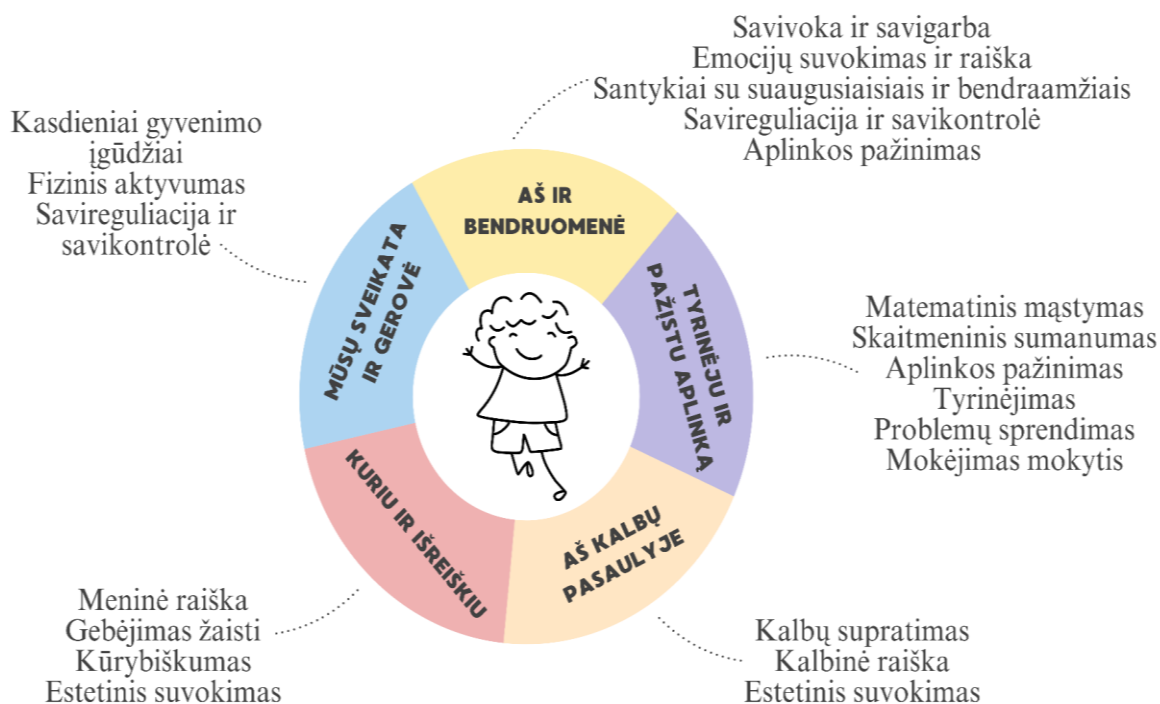
Konceptualus ugdymo modelis *formuoja lanksčią ir visapusišką aplinką*, kurioje *kiekvienas vaikas* gali tobulėti pagal savo individualius poreikius, gebėjimus ir galias. Vaiko raidą skatinančiame ugdymo centre *svarbiausios septynios plėtojamos galios*. Kiekviena ugdymo sritis, skirta vaiko raidai, orientuota į konkrečių *galių stiprinimą* ir *vystymą*, kurie yra būtini visapusiškam asmenybės augimui. Mokytojas, siekdamas plėtoti vaiko galias, kuria įvairius *kontekstus* – tiek grupėje, tiek lauke ir netradicinėje aplinkoje. Šis modelis apima ne tik akademinius gebėjimus, bet ir socialinius, emocinius, fizinius bei kūrybinius aspektus.

IV SKYRIUS UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Ikimokyklinis ugdymo(si) procesas *grindžiamas* trimis pagrindiniais elementais:

- **visuminiu ugdymu** - užtikrinamas vaikų emocinių, socialinių, fizinių, pažinimo, kalbos, kūrybos galių harmoningas plėtojimas;
- **universalus dizaino mokymuisi** - kiekvieno vaiko sėkmingą ugdymąsi sąlygoja įtraukaus ugdymo organizavimo prieiga. Visavertę įtrauktį užtikrina prigimtinių kiekvieno vaiko ugdymosi skirtumų pripažinimas, visapusiškas įtraukimas į bendrą ugdymo(si) procesą;
- **vaikų žaidimu ir kita patirtine veikla** - plėtojama vaikų savarankiško žaidimo ir žaismingo ugdymo(si) veikiant (pajaučiant, stebint, tyrinėjant, kuriant, eksperimentuojant) vienovė ir darna.

Šie elementai sudaro tvirtą pagrindą vaiko visapusiškam vystymui(si). Ankstyvojo ir ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo turinys sudarytas remiantis Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis (2023), atskleidžiant plėtojamas vaiko galias per svarbiausias ugdymosi sritis ir jas apimančias 18 pasiekimų sričių:

4 pav. Vaiko raidą skatinančios ugdymo(si) ir pasiekimų sritys

Atsižvelgiant į vaiko amžių, kiekvienoje ugdymo(si) srityje numatytos pasiekimų sritys, esminiai gebėjimai, vertybinės nuostatos ir pateiktos ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos).

Ikimokyklinio ugdymo(si) turinys pateikiamas pagal tai, ko norima pasiekti per tam tikrą amžiaus laikotarpį. Ugdymo(si) turinyje išskiriami du amžiaus laikotarpiai: 0–3 metų ir 4–6 metų. Lentelėje fiksuojamas galutinis siekiamas rezultatas 1 ir 3 metų ugdytiniais bei 5-6 metų ugdytiniais.

Vaikų ugdymas(is) vyksta įvairiose Lopšelio-darželio vidaus ir lauko aplinkose, taip pat ir už įstaigos ribų (parkuose, gamtos ir kultūros objektuose, muziejuose). Lopšelyje-darželyje kuriami vaikų emocinį ir fizinį saugumą užtikrinantys **ugdymo(si) kontekstai**, kurių **dėmesio centre** yra vaikams aktuali, dėmesį patraukianti, skatinanti veikti, vaikų iniciatyvoms atvira, estetiškai **patraukli aplinka**. Universalaus dizaino, žaismės, judraus patirtinio ugdymosi, kultūrinių dialogų, kalbos įvairovės, tyrinėjimo ir gilaus mokymosi, realių ir virtualių aplinkų, kūrybinių dialogų **kontekstai skatina autentiškus vaikų sumanymus**, sukuria prielaidas rasti įvairioms savo turiniu **veikloms**, kurios **atliepia skirtingus vaikų interesus, gebėjimų lygį ir mokymosi būdų įvairovę**.

Ugdymo(si) sritis „Mūsų sveikata ir gerovė“

Ugdymo turinys 0-3 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Pirmieji treji vaiko gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Kasdienio gyvenimo įgūdžiai <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi kas padeda augti sveikam ir saugiam.	- Ragauja įvairaus skonio ir konsistencijos maistą. Siekia savarankiškai valgyti, gerti iš puodelio. - Balsu, kūno kalba parodo, kad jam šlapia, nepatogu. - Suaugusiojo padedamas ruošia maistą: tepa, laužo, mirko.	- Su sveikatai palankiu maistu susipažįsta valgydami drauge su mokytoju ir kitais, girdėdami suaugusiųjų aiškinimus, žiūrėdami knygeles, korteles, piešinius. - Nuolat girdėdami maisto produktų pavadinimus, kaupia atitinkamą žodyną, grupėje įrengtoje

<i>Esminiai gebėjimai</i> Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinis saugaus elgesio mokykloje įgūdžius.	Pradedama tinkamai naudotis stalo įrankiais. • Suaugusiojo padedamas naudojasi tualetu, prausiasi ir šluostosi veidą, apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. • Padeda į vietą vieną kitą daiktą. Pradedama laikytis susitarimų ir saugiai elgtis lauko aikštelėse.	„virtuvėje“ žaidžia režisūrinius maisto gaminimo žaidimus. • Mokosi valgyti savarankiškai, naudotis stalo įrankiais ir pasirinkti, su koku stalo įrankiu valgyti skirtingą maistą. • Susipažįsta su higienos reikmėmis, ugdomi kūno priežiūros įgūdžius (prausia veidą, rankas ir nusišluosto, susišukuoja plaukus). • Mokosi laikytis tvarkos, rūšiuoti daiktus, tvarkyti žaislus, padėti daiktus į vietą. • Drauge su suaugusiuoju mokosi saugiai žaisti, atsargiai elgtis su buities daiktais ir lauke.
Fizinis aktyvumas <i>Vertybinė nuostata</i> Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus. <i>Esminiai gebėjimai</i> Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tiksliai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.	• Sėdi, šliaužia, ropoja pirmyn ir atgal, ko nors įsitvėręs pats atsistoja, stovi, eina laikydamasis ar savarankiškai. • Tiksliai siekia daikto, jį pačiumpa ir laiko saujoje, dviem pirštais – nykščiu ir smiliumi – suima smulkų daiktą, perima daiktą iš vienos rankos į kitą, deda vieną ant kito. Rankos judesius seka akimis. • Pralenda pro kliūtis keturpėscias, savarankiškai atsistoja, atsitupia, pasilenkia, lipa laiptais aukštyn, žemyn pristatomuoju žingsniu (2 m.), laikydamasis lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu (3 m.). • Pastovi ant vienos kojos (2-4 sekundes). • Tiksliai skirtingu ritmu eina, apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia linija. • Bėga keisdamas kryptį, greitį, neprarasdamas pusiausvyros. • Nušoka nuo laiptelio, atsispirdamas abiem kojomis 1-2 kartus pašoka nuo žemės, peršoka liniją. • Meta ir gauda kamuolį abiem rankomis, ridena kamuolį abiem rankomis arba pakaitomis dešine ir kaire ranka, spiria kamuolį stovėdamas. • Derina akies ir rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius: veria ant virvutės dideles sagas, užsega lipdukais batus.	• Vartosi, ropoja, sėdasi, prisitraukia, atsistoja, siekia daiktų. Išlaikyti pusiausvyrą pratinasi ir savarankišką vaikščiojimą tobulina judesių nevaržančioje saugioje aplinkoje eidami link juos kviečiančio mokytojo, nuo vieno patrauklaus objekto link kito, ką nors stumdami, ridendami. • Vis geriau įvaldomi rankos judesiai: ranka iš peties suduoda per žaislą; pratinasi nykščiu ir kitais pirštais suimti daiktą; laikyti daiktą per alkūnes sulenktomis rankomis ir purtyti, stuksenti, perimti iš rankos į ranką. • Tyrinėja savo judėjimo ir poilsio ritmą, paveikslėliais dėliodami savo veiklų eilę ir žymėdami, ar tai buvo aktyvi, ar rami veikla. • Vaikščioti ir išlaikyti pusiausvyrą mokosi eidami sumažinto ploto paviršiumi, įveikdami kliūtis (ką nors peržengdami), lipdami į kalniuką. • Geba pereiti nuo greito ėjimo prie bėgimo. • Pradedama lankstyti ranką per riešą, apversti plaštaką delnu žemyn, į viršų, mostelėti plaštaka, tiksliau atlieka judesius, kuriuos lavinti padeda savarankiškas valgymas. • Dėlioja daiktus vieną ant kito, užsuka, atsuka, darinėja, taisyklingai naudoja įrankius.
Savireguliacija ir savikontrolė <i>Vertybinė nuostata</i>	• Gerai jaučiasi įprastoje saugioje aplinkoje. Nusiramina priglaudžiamas, kalbinamas,	• Drauge su suaugusiuoju mokosi saugiai žaisti, atsargiai elgtis su daiktais. • Ugdomi dienos ritmo (aktyvumo ir

Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminiai gebėjimai</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsivardina, įsivardina geba nusiraminti.	nešiojamas, klausydamas raminančio dainavimo. • Trumpam sutelkia dėmesį į suaugusįjį, prie kurio yra prisirišęs, tapatinasi su jo veido išraiška, balso intonacijomis. • Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos, ieško suaugusiojo pagalbos. • Žaisdamas kalba su savimi, kad sutelktų dėmesį, kontroliuotų veiksmus. • Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį. • Pradeda laikytis jam suprantamų suaugusiojo prašymų ir bendrų susitarimų.	poilsio derinimo) pajautą, kai yra skatinami atpažinti kūno siunčiamus signalus: gerą nuotaiką, žvalumą, energingumą, dėmesingumą arba nuovargį, mieguistumą, irzlumą, negalėjimą susikaupti. • Mokosi suprasti paveikslėliais sudėliotą savo grupės dienotvarkę, stebėti ir pasitikrinti, kas dieną vyko, kas dar vyks. • Kasdieniai pasikartojantys ritualai, maitinimasis, poilsis ir veiklos padeda orientuotis dienos laike. • Bendraudami su kitais pritaiko tuos būdus, kuriuos patyrė, suprato ir perėmė iš suaugusiojo (nusišypso, pakalbina, taikiai žaidžia greta, mokosi dalintis). • Padedami suaugusiojo įvaldo paprastus emocijų reguliavimo būdus: išreikšti emocijas, kreiptis pagalbos, pasitraukti iš įtampą keliančios situacijos ir kt.
---	--	--

Ugdymo turinys 4-6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šeštį vaikų gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Kasdienio gyvenimo įgūdžiai <i>Vertybinių nuostatų</i> Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam. <i>Esminiai gebėjimai</i> Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinius saugaus elgesio mokykloje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.	• Išvardija, ko reikia valgyti daugiau, o ko mažiau, kad augtų sveikas, esant galimybei pirmenybę teikia sveikatai palankiems maisto produktams. Valgo savarankiškai, tvarkingai. • Taisyklingai plauna rankas, apsirengia ir nusirengia pagal oro sąlygas, rūpinasi asmeniniais ir bendrais daiktais. • Laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių grupėje, kieme, išvykose ir su nepažįstamais žmonėmis. • Atpažįsta tinkamus ir netinkamus prisilietimus. • Žino, kur kreiptis pagalbos, ir mokosi saugoti save bei kitus.	• Klausio, aiškinasi, randa atsakymus apie sveiko maisto naudą, sužino, ką valgyti yra naudingiau sveikatai. • Sužino kaip maisto produktai atsiranda ant stalo. • Įsitraukia į sveikų ir skanių gėrimų bei užkandžių gamybą, gėrėsi estetiniu įspūdžiu, žaidžia vaidmeninius, režisūrinius žaidimus. • Mokosi elgesio taisyklių prie stalo. Supranta, kodėl svarbu laikytis asmens higienos. • Diskutuoja apie aprangos pasirinkimą, kuria estetiškus aprangos modelius. • Įsitraukia į aplinkos pertvarkymo veiklas, ieško tinkamų sprendimų kaip aplinką paversti lengvai tvarkoma, patogia, saugia, maloniai akiai. • Mokosi tinkamai rūšiuoti šiukšles. • Mokosi suprasti saugaus bendravimo taisykles, kreipiasi pagalbos pasiklydus, ištikus nelaimei, patekus į bėdą. • Aiškinasi, kokie prisilietimai prie jų kūno yra tinkami ir kokie netinkami, mokosi grupėje saugoti asmeninę

		erdvę. • Sužino kaip laikytis saugaus elgesio grupėje, gatvėje, prie vandens., laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių.
Fizinis aktyvumas <i>Vertybinė nuostata</i> Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus. <i>Esminiai gebėjimai</i> Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdienes veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.	• Ištvėrimingas, bėga ilgesnius atstumus. Bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu. Šoka į tolį, į aukštį. • Žaisdamas laisvai koordinuotai juda, orientuojasi erdvėje. • Dažniausiai vaikščioja, stovi, sėdi taisyklingai. Atpažįsta akivaizdžius ženklus, kurie rodo, kad jo kūnui reikia poilsio ar judėjimo. • Veiksmus su smulkiais daiktais atlieka tiksliai ir kruopščiai. Taisyklingai laiko pieštuką ir žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Kuria įvairias konstrukcijas, sudėtingus statinius.	• Juda spontaniškai, atlieka veiksmus su skirtingo dydžio, svorio ar formos priemonėmis, žaidžia įvairius imitacinius bei judriuosius žaidimus, kuriuose lavinami visi pagrindiniai judesiai. • Lavina pagrindines fizines ypatybes (vikrumą, lankstumą, pusiausvyrą, koordinaciją, jėgą); mokosi saugiai keisti pradines kūno padėtis ir atlikti įvairius veiksmus rankomis, kojomis; išlaikyti kūną statinėje būsenoje; judėti (ne)persikeldami erdvėje. Tobulina jėgą su įvairaus dydžio ir sunkumo kamuoliais. • Išbando mokytojo demonstruojamus ir pačių atrandamus ėjimo ir bėgimo būdus. • Inicijuoja patys ir noriai įsitraukia į inicijuojamas veiklas, skatinančias tyrinėti kaip juda kūnas ir atskiros jo dalys, improvizuoja, fantazuoja, ieško neįprastų pozų, judesiais perteikiant pasakų herojų charakterius, gyvūnų, kitų objektų ypatybes. • Nevaržomai judant ir eksperimentuojant išbando savo kūno judėjimo galimybes. • Žaidžiant komandinius žaidimus, mokosi laikytis taisyklių, laimėti ir pralaimėti. • Lavina rankos judesių tikslumą, akies ir rankos koordinaciją ką nors dėliodami, konstruodami, verdami, piešdami ir kt.
Savireguliacija ir savikontrolė <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminiai gebėjimai</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus įsiaudrinęs	• Pats taiko įvairius nusiramino, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems. • Siekdamas tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio provokuojančiose situacijose jas ignoruodamas, vienas ir kartu su kitais ieško taikių išeikių, kad neskaudintų kitų. Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį. • Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.	• Patiria, išreiškia, aiškinasi, diskutuoja, ir vis geriau atpažįsta bei įvardija įvairias savo ir kitų emocijas, jas sukėlusias situacijas bei priežastis. • Pradeda valdyti emocijų raišką, jų intensyvumą įvairiose situacijose, išbando skirtingus nusiramino būdus (suskaičiuoti iki trijų, penkių, pasitraukti į ramybės kampelį ir kt.). • Natūraliai savo aplinkoje stebi ir tikslingai pasiūlytose veiklose išbando įvairius dėmesio, impulsų ir elgesio valdymo būdus. • Išbando dėmesio sutelkimo, nukreipimo ir perkėlimo, impulsų ar

geba nusiraminti.		netinkamo elgesio slopinimo, aktyvinamosios kontrolės (savęs motyvavimas atlikti tai, ko daryti nesinori) būdus, ugdosi veiklos planavimo ir laiko valdymo gebėjimus.
-------------------	--	---

Ugdymo(si) kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

Plėtojant ugdymo sritį „Mūsų sveikata ir gerovė“, mokytojo arba švietimo pagalbos specialisto vaidmuo ugdant vaikų sveikatą ir gerovę yra nepaprastai svarbus. Būdamas įkvepiančiu pavyzdžiu, jis pats domisi aktyvia fizine veikla, renkasi sveiką maistą ir rūpinasi aplinka, taip įkvėpdamas vaikus elgtis panašiai. Pedagogas kuria pritaikytą ir visiems vaikams tinkamą mokymo(si) aplinką, kurioje kiekvienas vaikas, nepriklausomai nuo amžiaus, socialinės padėties, kultūros ar sveikatos ypatumų, gali žaisti, patirti ir tobulėti.

Pritaikydamas veiklas prie individualių vaikų poreikių ir gebėjimų, mokytojas arba švietimo pagalbos specialistas leidžia jiems veikti savo tempu ir mokytis vieniems iš kitų. Patirtinis mokymo(si) - esminė strategija, kurioje vaikai įsitraukia į praktines užduotis, eksperimentus ir žaidimus, skatinančius jų smalsumą ir kūrybiškumą. Žaidimai, praktinės užduotys, tyrinėjimas ir interaktyvios veiklos padeda vaikams įgyti sveikos mitybos, asmens higienos ir saugaus elgesio įgūdžių.

Ugdymo(si) procesas apima įvairius kontekstus, tokius kaip universalaus dizaino mokymuisi, žaismės, judraus patirtinio ugdymosi, kultūrinių dialogų, kalbų įvairovės, tyrinėjimo ir gilaus mokymosi, realių ir virtualių aplinkų bei kūrybinių dialogų kontekstus. Visa tai kartu sukuria prasmingą ir įtraukiantį ugdymo procesą, kuris skatina vaikų fizinį aktyvumą, sveikatą, kūrybiškumą bei socialinį ir emocinį vystymąsi.

Ugdymo(si) sritis „Aš ir bendruomenė“

Ugdymo turinys 0-3 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Pirmieji treji vaiko gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Savivoka ir savigarba <i>Vertybinė nuostata</i> Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. <i>Esminiai gebėjimai</i> Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti	- Pradedą jausti savo kūną – apžiūrinėja, tyrinėja savo rankas, kojas, stebi jų judesius. Šypsodamasis, guguodamas, gestikuliuodamas reaguoja į savo vardą. - Reaguoja į artimų žmonių rodomą dėmesį ir akių kontaktą, veido išraiška, balsu, gestais palaiko su jais ryšį. Teigiamai reaguoja į artimoje aplinkoje įprastus žaidimus, daineles gimtąja ir kitomis kalbomis. - Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis. - Pasako kiek jam metų, savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Apie save kalba	- Mokosi parodyti veido mimikas, garsais, gestais, galvos linktelėjimu išreikšdami sutikimą ar papurtydami galvą į šonus („ne“). - Išorinį kūno vaizdą ir kūno dalis tyrinėja per judrias veiklas, pajausdami, patirdami, ką kuri kūno dalis daro, kaip juda, stebėdami save veidrodyje, savo atvaizdą matydami vandens paviršiuje, ant blizgių daiktų paviršių, žaisdami šešėlių žaidimus. - Pajaučia savo augimą per didėjančią savarankiškumą kasdienėse veiklose, matuodamiesi išaugtus drabužėlius ar batus, naudodami ūgio matuoklius, žiūrinėdami anksčiau darytas savo nuotraukas.

kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.	pirmuoju asmeniu. Siekia savarankiškumo: „aš pats“. ● Patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiais ir vaikais. Domisi kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis. ● Suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais. Teigiamai reaguoja į kita kalba kalbančius vaikus, suaugusiuosius ir grupėje apsilankančius svečius.	
Emocijų suvokimas ir raiška <i>Vertybinių nuostatų</i> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. <i>Esminiai gebėjimai</i> Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.	● Mimika, kūno judesiais ir garsais išreiškia džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį. Patiria išsiskyrimo su tėvais nerimą ir džiaugsmą jiems sugrįžus. Išreiškia nerimą, pamatęs nepažįstamą žmogų. ● Pradeda atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus. ● Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai reiškiamas emocijas, į jas skirtingai reaguoja.	● Susitapatindami atspindi suaugusiojo ir kitų vaikų emocijas. ● Kilusias savo emocijas išreiškia veido mimika, gestais, balsu, žodžiais, kūno poza. ● Mokosi emocijas atpažinti ir įvardyti, nuotaikoms žymėti naudoja emocijų veidelius, spalvas, nuotraukas, „emocijų termometrus“.
Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais <i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais. <i>Esminiai gebėjimai</i> Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais,	● Atpažįsta ir džiaugiasi pamatęs juo besirūpinantį suaugusįjį, mėgsta apkabintis, įsitraukia į bendravimą, kasdienę rutiną ir žaidimus. Domisi kitais vaikais, mėgdžioja jų veido išraišką, veiksmus. ● Žvilgsniu, mimika, balsu, gestais inicijuoja bendravimą su suaugusiuoju ar vaiku, parodo, kuo domisi. Seka suaugusiojo žvilgsnį, veido mimiką, gestus, žodžius, aptikdamas jo rodomus aplinkos objektus bei reiškinis, dalindamasis emocijomis ir nuostaba. ● Drąsiai išbando ką nors nauja, ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Ieško bendraamžių draugijos. ● Siekia veikti savarankiškai, tikisi savo iniciatyvų palaikymo,	● Mokosi suprasti, ką jaučia, ko nori kitas, bando atliepti kito jausmus ar norus. ● Mokosi būti ir veikti šalia kitų ir kartu su kitais įsitraukdami į bendrus žaidimus ir veiklas grupelėje. Bendrose veiklose ugdomi jautrumą kito poreikiams: mokosi suprasti, ką jaučia, ko nori kitas, bando atliepti kito jausmus ar norus. ● Matydami save veidrodyje, nuotraukose tyrinėja aš – ne aš ribas; kasdienėje rutinoje ir veiklose atsirinkdami savo drabužėlius ar žaislus aiškinasi mano – tavo santykį, ko nors turėjimą (ką turiu aš – ką turi tu).

natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.	pagyrimo. Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Trumpam ištraukia į bendrą žaidimą, pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu. Pradedą suprasti, kuris daiktas yra jo, kuris – kito, o kuriuo naudojama bendrai.	
Savireguliacija ir savikontrolė <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminiai gebėjimai</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.	• Nusiramina prigludžiamas, kalbinamas, nešiojamas, klausydamas raminančio dainavimo. • Trumpam sutelkia dėmesį į suaugusįjį, prie kurio yra prisirišęs, tapatinasi su jo veido išraiška, balso intonacijomis. • Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Žaisdamas kalba su savimi, kad sutelktų dėmesį, kontroliuotų veiksmus. • Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį. • Pradedą laikytis jam suprantamų suaugusiojo prašymų ir bendrų susitarimų.	• Bendraudami su kitais pritaiko tuos būdus, kuriuos patyrė, suprato ir perėmė iš suaugusiojo: nusišypsoti, pakalbinti, taikiai žaisti greta, mokosi dalintis, palaukti savo eilės, atsižvelgti į kito prašymus. • Įvaldo paprastus emocijų reguliavimo būdus: parodyti, atskleisti, išreikšti emocijas, kreiptis pagalbos, pasiguosti, leisti apkabinamam, nuraminamam, nukreipti dėmesį nuo stiprias emocijas sukėlusio įvykio ar objekto, pasitraukti iš įtampą keliančios situacijos. • Bendraudami su kitais pritaiko tuos būdus, kuriuos patyrė, suprato ir perėmė iš suaugusiojo: nusišypsoti, pakalbinti, taikiai žaisti greta, mokosi dalintis, palaukti savo eilės (naudojant smėlio laikrodį, pasiimant kitą žaislą ir kt.), atsižvelgti į kito prašymus.
Aplinkos pažinimas <i>Vertybinė nuostata</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. <i>Esminiai gebėjimai</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.	• Veido išraiška, mimika, gestais, garsais reaguoją į artimiausioje aplinkoje esančius žmones ir daiktus, gyvosios gamtos objektus. • Emocijomis reaguoją į gamtos objektus ir žmogaus sukurtus daiktus bei reiškinius (garsus, vaizdus, skonius). • Pažįsta ir pavadina kai kuriuos žmones, jų veiksmus, aplinkoje esančius daiktus, jų atvaizdus. • Atpažįsta ir reaguoją į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. Natūraliai ištraukdamas į kasdienes, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (vyko ilgai ar trumpai). • Turėdamas galimybę, renkasi būti patinkančioje gamtinėje, socialinėje, kultūrinėje aplinkoje, džiaugiasi ten esančiais objektais.	• Pajaučia juos supančių žmonių išvaizdos, aprangos, amžiaus panašumus ir skirtumus, jeigu jie yra labai akivaizdūs, vaikams atkreipus į juos dėmesį, mokytojo yra įvardijami, pakomentuojami. • Natūraliai per užmegztus emocinius ryšius jaučia savo šeimą kaip bendruomenę. Vaikų grupę kaip bendruomenę pajaučia, kai užsimezga emocinis ryšys su mokytoju ir grupės vaikais. • Supratimas apie šeimą ir vaikų grupę plečiasi kartu su mokytoju ir tėvais kuriant šeimos ir grupės medį, dalyvaujant šeimos dienose grupėje, žaidžiant savo šeimos ir kitų šeimų pasiūlytus žaidimus, žiūrinėjant šeimos narių ir grupės vaikų nuotraukas. • Ištraukia į mokytojo organizuojamas veiklas su tautosakos, tautodailės, etnomuzikos motyvais, dalyvauja tautinėse ir valstybinėse šventėse.

Ugdymo turinys 4-6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šešti vaikų gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Savivoka ir savigarbą <i>Vertybinė nuostata</i> Pasitikimi savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. <i>Esminiai gebėjimai</i> Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.	- Išbando naujus būdus tyrinėti savo kūno augimą. Aiškinasi, kam reikalingos, ką daro vidinės kūno sistemos (atramos ir judėjimo, virškinimo, kvėpavimo ar kt.). ir dalinasi pastebėjimais apie jas. - Teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus, žaisdamas tyrinėja galimus socialinius savo vaidmenis. - Dalyvauja šeimos, grupės ir mokyklos bendruomenės veiklose. Prisideda prie šeimoje, grupėje ar mokykloje priimamų sprendimų. - Pasako kokia yra jo gimtoji kalba, savo šalį, kurioje gyvena, vaizduoja ir naudoja savo šalies simbolius, žino savo namų adresą, - Tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą, supranta, kad visi žmonės yra lygūs, pasako keletą šalių panašumų ir skirtumų. - Domisi ir dažniausiai laikosi šeimos, grupės vertybių ir jam suprantamų pareigų bei teisių.	- Vaikai tyrinėja ir mokosi pajauti savo asmeninės erdvės ribas, suprasti savo privatumą ir reaguoti į asmeninės erdvės ribų pažeidimą. Aiškina, ką suprato, kuo ypatingas kūnas, ką jis gali, ko negali - Darydami klaidas ir jas taisydami vaikai plėtoja atkaklumą, gebėjimą įveikti iššūkius. - Įsitraukia į žaidimus, įvairias veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti: noriu – nenoriu, mėgstu – nemėgstu, įdomu – neįdomu, paskatina atpažinti, tyrinėti, įvardyti ir skirtingais būdais (emocine reakcija, pasirinkimu, piešiniu, žodžiais ar kt.) suaugusiems ir kitiems vaikams parodyti savo poreikius, pomėgius, interesus. - Tyrinėja judėjimo ir atramos, virškinimo, kvėpavimo, kraujotakos sistemas, vartydami enciklopedijas vaikams, žiūrėdami informacinius filmukus, atlikdami eksperimentus, kurdami modelius, kurie nematoma padaro matomą. - Tyrinėja žmogaus gyvenimo ciklą, piešia ir samprotauja, kaip atrodys užaugęs, ko norėtų išmokti netolimoje ateityje, kuo norėtų tapti tolimoje ateityje. - Žaisdami, kurdami savo augimo laiko juostas (matavimai, kūno kontūro apvedimas, pėdų, plaštakų atspaudai, talentų šou ir kt.), išvelgia pokyčius, apibūdina savo kūno augimą ir naujai įgytus gebėjimus, savo asmenines savybes, stiprybes, sau priimtinausius mokymosi būdus, stiprina pasitikėjimą savimi ir savo gebėjimais.
Emocijų suvokimas ir raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. <i>Esminiai gebėjimai</i> Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir	- Apibūdina savo emocijas ir jausmus, skirtingus jų raiškos būdus, pakomentuoja emocijas ir jausmus sukėlusias situacijas bei priežastis. - Atpažįsta ir komentuoja kitų emocijas, jausmus ir situacijas, kuriose jie kyla, pradeda suprasti, kad kai kurie veiksmai ir žodžiai gali žaisti kitų jausmus. - Pradeda kalbėtis apie tai, kaip	- Mokosi valdyti pokyčių situacijoje kilusias neigiamas emocijas, kad pasijustų gerai (mokosi išvelgti gerą pokyčių pusę, susitarti, prisiderinti). - Žaisdami vaidmenų ir naratyvinius žaidimus, tyrinėdami ir žymėdami, kaip jaučiasi, klausydamiesi skaitomų istorijų, žiūrėdami filmukus, patiria, išreiškia, aiškinasi, diskutuoja ir vis geriau

kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamai, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.	jaučiasi ir išreiškia jausmus, kokie emocijų ir jausmų raiškos būdai yra tinkami, kas gali padėti pasijusti geriau, jei esi nusiminęs, piktas.	atpažįsta bei įvardija įvairias savo ir kitų emocijas, jas sukėlusias situacijas bei priežastis. ● Atranda ir išbando įvairius emocinio kontakto, pagarbaus bendravimo ir ryšių su kitais žmonėmis užmezgimo bei palaikymo būdus gyvai ir nuotoliu.
Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais. <i>Esminiai gebėjimai</i> Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.	● Stengiasi geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su pažįstamais ir nepažįstamais suaugusiais bei vaikais. Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku. ● Supranta, koks elgesys yra priimtinas ar nepriimtinas kitiems ir kodėl. Rodo iniciatyvą susikalbėti ir bendradarbiauti su kitais. Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei kitų nuomonę, aiškinasi, tariasi. Pradedą tarpininkauti kitiems. Pradedą tarpininkauti kitiems vaikams, jiems sprendžiant tarpusavio nesutarimus. ● Noriai ką nors veikia su vaikais iš kitos socialinės, kalbinės, kultūrinės aplinkos. Domisi socialiniais ir kultūriniais skirtumais tarp vaikų, jų šeimų ir natūraliai juos priima. Parodo supratimą ir pagarbą kitokiai išvaizdai, kitokiam požiūriui, kitai kultūrai. ● Supranta, kad gyvendamas grupėje turi susitarti dėl visiems priimtino elgesio. Suvokia savo veiksmų akivaizdžias pasekmes sau, kitiems ir visai grupei.	● Žmonių panašumus ir įvairovę pajaučia, tyrinėja, supranta žaisdami, bendraudami gyvai, drauge ką nors veikdami ir kurdami, dalindamiesi patyrimu ir idėjomis su artimiausioje aplinkoje bei šalyje gyvenančiais skirtingo amžiaus, lyties, tautybės, profesijos, rasės, tikėjimo, gebėjimų žmonėmis. ● Atradami ir patirdami įstaigos bendruomenės narius siejantį ryšį, vaikai ugdosi priklausymo bendruomenei jausmą, įsitraukia į savo bendruomenės veiklas, atranda lygiaverčio bendravimo su kitais jos nariais būdus.
Savireguliacija ir savikontrolė <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminiai gebėjimai</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais	● Nusiramina, atsipalaiduoja, išėjęs iš įtampą keliančios situacijos, pabuvęs vienas, klausydamasis ramios muzikos, žaisdamas ar kalbėdamasis su kitais. ● Žaisdamas ir atlikdamas sudominusią veiklą, geba sutelkti dėmesį ir pastangas, ištvermę, slopinti impulsyvius veiksmus. Ramioje situacijoje konfliktą sprendžia žodžiais, o ne veiksmais, siūlo kelis sprendimo būdus, numatydamas jų pasekmes. ● Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir	● Pradedą valdyti savo emocijų raišką, jų intensyvumą, išbando skirtingus per įvairias veiklas sužinotus būdus (suskačiuoti iki penkių, pasitraukti į ramybės kampelį, pasiklausyti ramios muzikos, pasikalbėti ir išsiaiškinti ar kt.), padedančius nusiraminti, valdyti impulsus, taikiai išlieti emocijas, sutelkti pastangas tinkamam poelgiui. ● Aiškinasi, koks elgesys yra tinkamas ar netinkamas, kas yra teisinga ar neteisinga ir kodėl, klausinėja apie reikalavimus savo elgesiui namuose ir ugdymo

elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.	dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.	įstaigoje, stengiasi pagal įgytą supratimą elgtis tinkamai. • Ugdosi valingą dėmesio ir elgesio kontrolę, laikydamiesi kartu su kitais sukurtų grupės taisyklių ir tvarkos, savarankiškai išbandydami naujas veiklas. • Mokosi stabtelėti ir apmąstyti savo veiklą ar elgesį, kad pasirinktų tinkamiausius būdus;
Aplinkos pažinimas <i>Vertybinė nuostata</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. <i>Esminiai gebėjimai</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.	• Vaizduoja, pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas, domisi, kuo tos tradicijos skiriasi nuo kai kurių kitų kultūrų. Pristato savo gimtąjį miestą ar gyvenvietę, kelis žinomus objektus ir vietas, gatvę, kurioje gyvena, kurioje yra jo ugdymo įstaiga. Iš savo grupės gali savarankiškai nueiti į kitas ugdymo įstaigos erdves (salę, dailės studiją). • Skiria ir pavadina suaugusių šeimos narių ir kitas dominančias profesijas, pasakoja, ką dirba aptariamų profesijų atstovai, kokia jų sukurtų daiktų ir paslaugų vertė, kaip vyksta jų mainai.	• Vaikai tyrinėja Lietuvos ir grupę lankančių, iš kitų kraštų atvykusių vaikų šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą (tradicijas, maistą, aprangą ir pan.). Vaikai aiškinasi ir išbando pagarbios, tolerantiškos sąveikos su kitų socialinių, tautinių ir kultūrinių bendruomenių žmonėmis būdus. • Aiškinasi savo aplinkos žmonių bendruomenių gyvenimo būdo panašumus ir skirtumus: mano šeima – kitos šeimos; ugdymo įstaigos bendruomenė – kitų įstaigų bendruomenės; mano tauta – kitos tautos; mano šalis – kaimyninės ir kitos šalys; žemyno, kuriame gyvenu, žmonės – kitų žemynų žmonės. • Pažįsta ir išreiškia pagarbą pagrindiniams savo šalies simboliams (vėliava, herbas, himnas), tyrinėja šalies žemėlapi, domisi vėliavos spalvų reikšmėmis, gintaru, Gedimino pilimi ir kitais simboliais bei kultūros objektais, iš įvairių medžiagų konstruoja savo regiono ar šalies mėgstamiausių vietų modelius.

Ugdymo(si) kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

Mokytojas ar švietimo pagalbos specialistas ugdymo(si) srityje „Aš ir bendruomenė“ skatindamas vaikų savivoką, savigarbą, emocijų suvokimą ir raišką, savireguliaciją ir savikontrolę, socialinę ir kultūrinę supratimą, aplinkos pažinimą, palaiko jautrius ir pastovius emocinius ryšius su vaiku, veikia kaip elgesio modelis vaikui ir teikia vaikams aktualų turinį bei veiklas, padedančias pažinti ir suprasti save bei savo vietą tarp kitų.

Mokytojas arba švietimo pagalbos specialistas skatina vaikus savarankiškai pasirinkti įvairius veiklos būdus ir priemones, atsižvelgiant į jų poreikius ir galimybes, bei inicijuoti bendrus žaidimus ir užsiėmimus. Ugdymo(si) procese per žaidimus, eksperimentus ir praktines užduotis vaikai mokosi kontroliuoti savo elgesį, užmegzti draugystes ir geriau suprasti bendruomenę. Kasdienėje veikloje pedagogas skatina pokalbius, bendradarbiavimą ir dalijimąsi patirtimi, sukuria saugią emocinę aplinką ir atidžiai reaguoja į vaikų poreikius. Ugdymo(si) procese svarbus kūrybinių dialogų ir

žaismės palaikymas, veiklų žaislingumas, džiaugsmas bei nuostaba tyrinėjant, eksperimentuojant ir dalinantis potyriais. Judrus patirtinis ugdymasis, kultūrinių dialogų, kalbų įvairovės kontekstai ir virtualių bei realių aplinkų sąveikos yra būtini kuriant dinamišką, įtraukiantį ir kūrybišką ugdymo(si) procesą.

Ugdymo(si) sritis „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“

Ugdymo turinys 0-3 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Pirmieji treji vaiko gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Matematinis mąstymas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais. <i>Esminiai gebėjimai</i> Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.	• Sugriebia daiktą, jį meta (paleidžia), siekia kito daikto, naudoja kūno kalbą (gestus, mimiką) parodydamas, kad supranta, ką reiškia „yra“ („nėra“), „dar“, „taip“ („ne“). • Stebi įvairius objektus, deda vieną daiktą ant kito. Susidomi, matydamas formą, dydžiu ar spalva išsiskiriantį daiktą. • Nuosekliai įvardija skaičius 1,2,3, atpažįsta ir susieja įvairias „matomų skaičių“ išraiškas (rankos pirštai, taškai, brūkšneliai), paduoda tiek daiktų, kiek prašoma. Supranta, ką reiškia būti pirmam, antram. • Palygina du daiktus, besiskiriančius tik ilgiu, mase, ar tūriu, veikdamas. Parodo, kuris iš dviejų daiktų yra ilgas - trumpas, sunkus - lengvas, pilnas - tuščias ir pan. • Surikiuoja kelių objektų rinkinį pagal ilgumą ar stambumą į vieną eilę. • tapatina, atrenka kelis daiktus (jų vaizdus) pagal spalvą, formą, dydį. • Kopijuoja dviejų elementų sekas (vaizdines, garsines, judesio).	• Stebi ir yra įtraukiami į situacijas, kuriose minimi skaičiai, yra skaičiuojama (pvz.: eilėraščiai, dainelės). • Grupėje esančius įvairius daiktus tyrinėja juos griebdami, liesdami, mesdami, kišdami į burną, kramtydami, domisi judančiais, garsus skleidžiančiais, ryškių spalvų daiktais. • Įsitraukia į įvairias eksperimentines ir kasdienėje veikloje pasitaikančias ilgio (pločio, aukščio), masės, tūrio palyginimo veiklas. • Daiktų ilgį (plotį, aukštį) palygina netiesiogiai, daiktus sugretindami. Daiktų mases palygina daiktus kilnodami. • Ima reaguoti į tokią daiktų savybę kaip forma, spalva, dydis. • Vaikai atranda, kad figūromis ir objektais erdvėje galima manipuliuoti: apversti, pasukti, pastumti. • Vaikai išmoka pavadinti vis daugiau linijų, dvimačių (plokštumos) ir trimačių (erdvės) figūrų, džiaugiasi jas atpažindami paveikslėlyje, aplinkoje surasdami jų analogus. • Stebi ir yra įtraukiami į situacijas, kuriose minimi skaičiai, yra skaičiuojama (pavyzdžiui, eilėraščiai, dainelės, judrieji žaidimai, išvykos, stalo žaidimai). • Atranda, kad „vienetą“ galima susieti su vienu daiktu, kad skaičiuojant naudojama ta pati žodžių seka, o paskutinis skaičių sekos skaičius reiškia suskaičiuotą objektų kiekį. Natūraliai įgunda įvertinti daiktų rinkinio kiekį iki 5-ių, neskaičiuodami daiktų („matomi“ skaičiai)
Skaitmeninis	• Stebi išmaniųjų žaislų judėjimą,	• Žaisdami, tyrinėdami aplinką,

sumanumas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. <i>Esminiai gebėjimai</i> Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.	siekia jų rankomis, klausosi jų skleidžiamų garsų (pvz., kūdikių karuselė). ● Žaidžia ugdymo aplinkoje su įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz., robotukais), naudodamas pagrindines jų valdymo ir veikimo funkcijas. ● Žodžiais, garsažodžiais ar veiksmais išreiškia kasdinių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių seką, vykdo mokytojo ar bendraamžių duotas instrukcijas. ● Pradedą laikytis pagrindinių išmaniųjų žaislų ir daiktų saugaus naudojimo taisyklių.	domisi grupėje esančiais įvairiais jų amžių atitinkančiais išmaniaisiais daiktais be ekranų (žaislais, robotukais ir kt.). ● Jie domisi įvairiomis rašymo ir vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis, tyrinėja galimybes palikti ženklus ant popieriaus, ekrano ar kitų paviršių, vartinėja knygeles, rodo į paveikslėlius, analizuoja vaizdinę informaciją. ● Žaisdami, tyrinėdami aplinką, domisi grupėje ir įstaigoje esančiais įvairiais jų amžių atitinkančiais išmaniaisiais daiktais be ekranų (žaislais, robotukais, rašikliais ir kt.)
Aplinkos pažinimas <i>Vertybinė nuostata</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. <i>Esminiai gebėjimai</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius.	● Veido išraiška, mimika, gestais, garsais reaguoja į artimiausioje aplinkoje esančius žmones ir daiktus. ● Atkreipia dėmesį į artimiausioje aplinkoje esančius gyvosios gamtos objektus. Emocijomis reaguoja į gamtos objektus ir žmogaus sukurtus daiktus bei reiškinius (garsus, vaizdus, skonius). ● Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupių įvykius. Natūraliai įsitraukdamas į kasdienes, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (vyko ilgai ar trumpai). ● Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus. ● Dalyvauja prižiūrint augalus. Atpažįsta rečiau pasitaikančius gamtos reiškinius (vaivorykštė, perkūnija). ● Turėdamas galimybę, renkasi būti patinkančioje gamtinėje, socialinėje, kultūrinėje aplinkoje, džiaugiasi ten esančiais objektais.	● Natūraliai įsitraukia į aplinkoje esančių daiktų ir objektų tyrinėjimą. Kalbinami suaugusiojo, ima reaguoti į tokią daiktų savybę kaip forma, spalva. ● Mokytojo padedami, vaikai seka paros, metų ciklą. ● Apžiūrinėja iš visų pusių, viršaus, apačios, liesdami, uosdami, atpažįsta daiktus pagal požymius: spalvą, tekstūrą (lygus, šiurkštus, švelnus), formą (apvalus, kampotas, pailgas), kvapą, ieško daikto pagal žodinį apibūdinimą. ● Grupėse ant palangės vaikai, mokytojo padedami sodina, prižiūri ir stebi augalus. ● Stebi, renka, tyrinėja, grupuoja, atpažįsta ir pavadina augalų dalis (lapai, žiedai, vaisiai, sėklos ir pan.), pajunta tekstūrų skirtumus, vaisiuose suranda sėklas. ● Žaisdami ir tyrinėdami pažįsta aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai turi požymius, kad medžiagos, iš kurių pagaminti daiktai, yra skirtingos. ● Susipažįsta ir mokosi naudotis daiktais, prietaisais (lupos, magnetai), padedančiais tyrinėti ir pažinti aplinką (gamtos radinius, žmogaus sukurtus daiktus). ● Eksperimentuodami susipažįsta su medžiagomis (kietos, skystos), tyrinėja jų savybes.
Tyrinėjimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi viskuo, kas	● Reaguoja į tai, kas vyksta aplinkui, siekia, ropoja, eina link sudominusių daiktų ar reiškinių. ● Deda į burną, uodžia, stengiasi	● Spontaniškai judėdami ir sąveikaudami su aplinka, ima pažinti savo kūno galimybes, „atranda“ savo ir kitų kūno dalis jas

vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. <i>Esminiai gebėjimai</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	pamatyti, išgirsti, paliesti, paimti žaislus ir kitus daiktus; guguoja ir tyrinėja savo balsą, eksperimentuoja judesiu. Emocijomis, veido išraiška, judesiais, garsu parodo tyrinėjimo džiaugsmą. ● Smalsauja, stebisi, atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis, stebi ir bando aiškintis, kas tai yra, kaip tai veikia, vyksta. ● Fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga, formomis, dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiu, mimika, garsais ir intonacija. Tyrinėdamas atranda naujus veikimo būdus. ● Pamėgdžiodamas suaugusįjį ilgesnį laiką ištraukia į tyrinėjimo veiklas. Džiaugiasi tyrinėjimo atradimu, rezultatą rodo kitiems.	liesdami ir pajausdami prisilietimą. ● Tyrinėdami artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai (žaislai, baldai, knygos, kamuoliai ir kt.) turi požymius (forma, dydis, spalva ir tekstūra), kad medžiagos, iš kurių pagaminti daiktai, yra skirtingos (minkštos – kietos, skaidrios – neskaidrios, lengvos – sunkios). ● Vaikai stebi ir tyrinėja aplinkos objektus ir reiškinius, patraukiančius jų dėmesį savo vizualinėmis savybėmis. ● Įgytos patirties raišką skatina sudarytos sąlygos vaikui pačiam sugalvoti idėją ir, taikant įgytą žinojimą, sutelkiant pastangas, įgyvendinti savo ketinimus. ● Spontaniškai tyrinėja mokytojo pasiūlytas vizualinės raiškos priemones: jas liečia, judina, brauko, spaudo, tepioja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius. ● Per ugdymo(si) aplinkos stebėjimą ir tyrinėjimą vaikai ima suprasti aplinkos daiktų ir objektų formas, spalvas, dydžius, kontūrus, ant jų krintančią šviesą, šešėlius ir kt.
Problemų sprendimas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. <i>Esminiai gebėjimai</i> Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsversto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.	● Balsu, mimika, gestais parodo, jei kažkas vyksta ne taip, kaip vaikui buvo įprasta. Ieško suaugusiojo ar vyresnio vaiko pagalbos. ● Pakartoja nepasisekusį veiksmą, jį keičia, kad pasiektų laukiamą rezultatą. ● Susidūręs su kliūtimi, žodžiais, mimika ir kūno kalba parodo suaugusiajam, su kokia problema susidūrė. ● Bando savarankiškai spręsti kasdienes problemas. Nepavykus stebi, kaip tai daro kiti ir išbando jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. Atsižvelgia į ankstesnę patirtį ir taisyti, tobulina sprendimą.	● Žaisdami atlieka dvejų nesudėtingų, jiems suprantamų veiksmų sekas (pavyzdžiui, paimti kamuolį ir paduoti draugui, linguoti ir ploti, dėlioti kaladėles). ● Pradedą nuspėjamai reaguoti į įprastus įvykius, kurių baigtį galima iš anksto numatyti (pavyzdžiui, įjungus jungiklį, žaislas pradeda judėti). ● Stebėdami aplinkos daiktus, vaikai suteikia jiems prasmę, prisitaiko prie aplinkos, ugdomi savarankiškumą: vaikai supranta, kad kažką reikia apeiti, kažką galima pakelti ir pernešti, kažką geriau neliesti, pagal daiktus ir jų išsidėstymą orientuojasi aplinkoje. ● Mokosi spręsti problemas kasdienėse veiklose, mokytojo skatinami išreikšti ir įvardyti savo emocijas ir poreikius.

Ugdymo turinys 4-6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Matematinis mąstymas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais. <i>Esminiai gebėjimai</i> Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, seką, vietą ir judėjimo kryptį.	- Nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 10, juos parašo skaitmenimis. - Paduoda tikslų daiktų skaičių, kai jų yra daugiau nei 5; pasako, kiek jų yra daugiau už 5 ir kelių trūksta iki 10. Atlieka sudėties ir atimties veiksmus 7-ių ribose. - Žymi, skaičiuoja, vaizduoja duomenis, naudojami grafiniais jų vaizdais sprendamas problemas. - Palygina du tris mažai besiskiriančius išmatuojamus dydžius, randa žodžių nedideliu jų skirtumui apibūdinti (šiek tiek didesnis, truputį ilgesnis, beveik vienodi, panašaus aukščio ir pan.). - Atpažįsta skritulį, kvadratą, trikampį, kubą, rutulį, bando šias figūras apibūdinti, palyginti. Susieja trimatę figūrą su jos atvaizdu plokštumoje. Atranka figūrai sukomponuoti reikalingas detales ir jas tinkamai sudėlioja. - Popieriaus lape atvaizduoja kelių matomų daiktų išdėstymą, apibūdina jų vietą, padėti vienas kito atžvilgiu. Juda žodžiu nusakyta ar rodyklėmis pažymėta kryptimi. Atranda dviejų pasikartojančių elementų grupę sekoje, sukuria tokio paties modelio seką iš kitų elementų. Nukopijuoja, pratęsia, sukuria seką iš dviejų pasikartojančių elementų.	- Įsitraukia į skaičiavimo veiklas, kuriose skaičiuojama pridėdant po vieną pasitelkus daiktus, piešinius, rankų pirštus. - Naudodami fizines ir skaitmenines priemones, laiku gaudami mokytojo grįžtamąjį ryšį, vaikai mokosi atpažinti ir paaiškinti kiekybinę informaciją perteikiančius vaizdus (skaitmenis, piešinius, schemas). - Įsitraukia į mokytojo inicijuotus žaidimus, kuriuose skaičiuojama į priekį ir atgal (12-os ribose), pradedama skaičiuoti nuo bet kurio skaičiaus (10-ies ribose). - Naudodamiesi objektais, piešiniais, kurdami istorijas, vaikai pradeda suprasti, ką reiškia skaičius sudėti ir atimti. Iš pradžių mokosi sujungti ir išskaidyti kiekį 5-ių objektų grupėje, vėliau 10-ies ir 12-os ribose.
Skaitmeninis sumanumas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. <i>Esminiai gebėjimai</i> Gebą pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų	- Mokytojo prižiūrimi naudojami įvairių išmaniųjų įrenginių valdymo priemonėmis (pele, jutikliniu ekranu). - Įgyvendindamas kūrybinius projektus, derina bent dvi skaitmenines priemones, kurias pasiūlė mokytojas, ir skirtingus turinio tipus. Domisi kitų ir dalinasi savo sukurtu skaitmeniniu turiniu. - Pradeda suvokti robotų valdymo principus, išbandydamas sukurta paprastą programą, atpažįsta klaidas ir pataiso veiksmų seką. - Supranta pagrindines saugaus skaitmeninio turinio dalinimosi taisykles.	- Naudojasi išmaniaisiais daiktais (žaislais, robotukais, išmaniaisiais rašikliais, telefonais, išmaniosiomis grindimis ir kt.), aiškinasi jų veikimo būdą, juos išbando. - Nesudėtingo skaitmeninio turinio kūrimo galimybes (piešimas, fotografavimas, garso ir vaizdo įrašas) vaikai atranda įsitraukdami į įvairias mokytojo paskatintas kūrybines, tyrinėjimo ir judrias veiklas. - Ribojant laiką, praleidžiamą prie ekranų, naudojami jų amžių atitinkančiomis prasmingomis, ugdymą(si) papildančiomis skaitmeninėmis technologijomis ir skaitmeniniu turiniu (vaizdo įrašais,

programas		žaidimais, garsinėmis knygelėmis, ugdomosiomis programėlėmis ir kt.) žaisdami ir pažindami aplinką. Skaitmeninių priemonių saugaus ir atsakingo naudojimo, virtualaus bendravimo taisykles vaikai sužino ir mokosi taikyti jas aptardami su suaugusiuoju, nagrinėdami įvairias situacijas ir pavyzdžius.
Aplinkos pažinimas <i>Vertybinė nuostata</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. <i>Esminiai gebėjimai</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius.	- Vartoja savaitės dienų pavadinimus, žodžius praeičiai, dabarčiai apibūdinti. - Natūraliai ištraukia į kasdienes rutinas, parodydamas, kad supranta paros dalių seką ir suvokia veiklų trukmę (ar jos buvo ilgos, ar trumpos). - Vis geriau atpažįsta artimiausioje aplinkoje esančius augalus ir gyvūnus, pradeda vartoti tikslesnius jų pavadinimus. Aktyviai dalyvauja prižiūrint augalus. - Išvelgia gyvūnų ir augalų panašumus ir skirtumus, pagal kuriuos juos grupuoja. Išvelgia, kaip keičiasi gyvūnų ir augalų gyvenimas skirtingais metų laikais. - Jaučiasi atsakingas už socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką bei jos ateitį. Paaiškina, kodėl išteklius reikia tausoti.	- Kalbėdamiesi, ką veikė per dieną, savaitę, dėliodami paveikslėlius, pradeda pavadinti paros dalis, savaitės dienas, pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj. - Vaikai tyrinėja, aiškinasi, kas ir kaip vyksta gamtoje, pastebi gyvosios ir negyvosios gamtos vienovę. - Darže, šiltnamyje, ant palangės vaikai sodina, prižiūri augalus, stebi, matuoja, fiksuoja, kaip jie auga. - Stebint aplinkos daiktus suteikia jiems prasmę, prisitaiko prie aplinkos, ugdomi savarankiškumą, pagal daiktus ir jų išsidėstymą orientuojasi aplinkoje. - Mokytojo padedami, vaikai aiškinasi, stebi, tyrinėja organizmų poreikius. - Lygina, komentuoja dabarties, praeities, ateities žaidimų, buities darbų, keliavimo būdų ir priemonių, gyvenamųjų namų ypatumus, samprotauja, kodėl žmonių gyvensena buvo būtent tokia.
Tyrinėjimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. <i>Esminiai gebėjimai</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	- Lygina daiktus, medžiagas, augalus, gyvūnus, žmones, atsižvelgdamas į jų požymius, savybes; objektus ir reiškinius tikslingai grupuoja. - Domisi daiktų ir reiškinių savybėmis, tyrinėja, kaip auga augalai ir gyvūnai, kaip auga ir keičiasi jis pats; kaip žmonės gyvena seniau ir kaip gyvena dabar; kaip jie gyvena kitose šalyse, kuo jie panašūs ir kuo skiriasi. - Paaiškina, kad tyrinėjant su daiktais, medžiagomis, augalais, gyvūnais reikia elgtis atsargiai; kalbėdamas apie tyrinėjimą remiasi jo rezultatais; apibūdina tyrinėjamų objektų požymius, panašumus ir skirtumus; savo stebinius palygina su kitų stebiniais, kartais susieja	- Vaikai tyrinėja, kuo jie panašūs į kitus ir kuo skiriasi nuo kitų vaikų ir suaugusiųjų. - Atranda fizikinius reiškinius: jėgas, energiją, paprastuosius mechanizmus, magnetizmą. - Tyrinėjimo objektu tampa vanduo ir jo būviai. - Susipažįsta su spalvų spektru. - Tyrinėja gamtos objektų šešėlius, kuria juos pasitelkdami įvairius daiktus ir žaislus, išgauna trumpus ir ilgus šešėlius. Išbando įvairias veiklas su atspindžiais. - Susipažįsta su medžiagomis, išsiaiškina, kad jos būna kietos, skystos ir dujinės, tyrinėja jų savybes. - Aiškinasi, kaip daiktai keitėsi, kokie jie buvo seniau, kokie dabar, kaip tobulėjo, kaip žmogus juos pritaikė savo poreikiams. Jie lygina praeities

	skirtingus pastebėjimus.	ir dabarties daiktus, komentuoja jų išvaizdą, paskirtį, kaip veikia, iš ko pagaminti.
Problemų sprendimas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. <i>Esminiai gebėjimai</i> Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.	• Atpažįsta ir natūraliai priima sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar problemas, yra nusiteikęs jas savarankiškai ar drauge su kitais įveikti. • Susidūręs su nauja problema, taiko turimas žinias ir patirtį, pradeda problemą vertinti iš skirtingų perspektyvų. • Pasirenka tinkamiausią sprendimą iš kelių galimų, tariausi su kitais, siūlo ir priima pagalbą. • Stebi, aptaria ir atsižvelgia į priimtų sprendimų pasekmes.	• Mokytojo padedami, ieško daiktų panašumų ir skirtumų, sprendžia iškilusias problemas. Ieško atsakymų į patiemis kylančius ir mokytojo nuolat keliamus klausimus. • Veikdami mokytojo tikslingai sukurtyuose kontekstuose, mokosi samprotauti, kūrybiškai taiko įgytą skaičiavimo patirtį sprendžiamoms problemoms. • Dalyvaudami mokytojo inicijuojamose veiklose, mokosi kelti klausimus, argumentuoti, plėtoti diskusijas. • Žaisdami išplėtotus siužetinius vaidmenų žaidimus, įsitraukia į dialogą, polilogą, mokosi žodinėmis derybomis ir kompromiso paieškomis, spręsti kylančius nesutarimus ir problemas, laikydamiesi savo kultūrinei aplinkai bendravimo taisyklių.

Ugdymo(si) kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

Mokytojas arba švietimo pagalbos specialistas, plėtodamas ugdymo(si) sritį „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“ organizuoja veiklas, kurios natūraliai sudomina vaikus, žadina prigimtinį smalsumą. Pedagogai skatina vaikų domėjimąsi aplinkos objektais ir reiškiniams, juos stebint, eksperimentuojant, naudojant skaitmenines technologijas ir atliekant kūrybines veiklas. Taip pat siekiama užtikrinti, kad ugdymo(si) veiklose būtų subalansuotas vaikų savarankiškas žaidimas ir struktūruota veikla pagal taisykles. Svarbu, kad pedagogai palaikytų vaikų pastangas aiškinant savo veiksmus, ieškant argumentų ir lanksčiai taikyti įgytą patirtį naujose situacijose. Strategijos ir metodai apima personalizuotą, bendravimu ir bendradarbiavimu grįstą, judrų, tyrinėjantį, kūrybinį ir reflektuojantį ugdymą(si). Tai skatina vaikus patirti ir suprasti aplinką visais pojūčiais, gilinti supratimą ir plėtoti gebėjimus.

Ugdymo(si) sritis „Aš kalbų pasaulyje“

Ugdymo turinys 0-3 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Pirmieji treji vaiko gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Kalbų supratimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi žodiniais ir nežodiniais	• Reaguoja į žodinių ir nežodinių bendravimą, dalyvauja abipusėje sąveikoje: palaiko akių kontaktą, akimis ieško garsų šaltinio, trumpam sutelkia dėmesį, šypsosi,	• Ugdo kalbos suvokimo gebėjimus, bendraudamas su suaugusiais ir kitais vaikais. • Atkreipia dėmesį į kalbėjimą, plečią aktyvų ir pasyvų žodyną.

komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklaudyti ir suprasti kitą. <i>Esminiai gebėjimai</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	keičiasi veido išraiškomis ir garsais, emocijomis reaguoja į skirtingas intonacijas. • Atpažįsta ir reaguoja į aplinkoje pasikartojančius garsus, išgirstus ritmo darinius, intonavimą, supranta kūno kalbą, mimiką, dažnai naudojamų gestų, simbolinių paveikslėlių, ženklų prasmę. • Trumpam susikaupia klausydamas suaugusiojo ar kitų vaikų; supranta ir reaguoja į dažnai vartojamus veiksmų ir ypatybių pavadinimus, 2-3 žodžių sakinius, klausimus; greitai mokosi naujų žodžių. • Varto knygeles, skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta arba prašo perskaityti. • Geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais. • Stengiasi išklaudyti trumpus skaitomus, pasakojamus ar dainuojamus tekstus, girdėto kūrinio prasmę atskleidžia vaidindamas, žaisdamas ar pasakydamas keletą žodžių.	• Vaikas ugdomi foneminę klausą ir fonologinį suvokimą, mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis, žaisdamas garsų žaidimus, klausydamasis aplinkos garsų, ritmų, eilėraščių, dainelių. • Plėtoja nežodinės kalbos suvokimą. • Supranta skaitomus nesudėtingus trumpus tekstus, pasakojamas istorijas ir jose vykstančių įvykių seką. • Dalyvauja mokytojo siūlomose aktyviose veiklose ir kasdieninėse rutinos situacijose.
Kalbinė raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. <i>Esminiai gebėjimai</i> Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį, pasakoja ir kuria paprastas istorijas.	• Aktyviai bendrauja garsais, gestais, mimika išreiškdamas savo emocijas ir poreikius; čiauška, kartoja, bando mėgdžioti kalbančiųjų lūpų mimiką, tariamus garsus ir skiemenis, taria priebalsių ir balsių junginius. • 2–3 žodžių vientisiniais sakiniais kalba ir klausinėja apie tai, ką mato ir girdi, apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius. • Kreipdamasis į suaugusįjį ar vaiką, atsako į paprastus klausimus; vartoja kelias dažniausias mandagumo frazes. Taisyklingai vartoja kai kurias gramatines formas. • Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, skatinamas kalba apie juos. • Suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus eiliuotų tekstų ar dainų fragmentus. Stebi ir mėgdžioja rašančius suaugusiuosius: imituoja, brauko, keverzoja, piešia, palikdamas ženklus.	• Stebi aplinkinių veido mimiką, gestus, kūno kalbą, pamažu įgydami vis gilėjančią nežodinės kalbos suvokimą. Žodinės kalbos supratimą išreiškia reaguodami į suaugusiojo kalbą gestais, mimika, veiksmams. • Vaikas mėgdžiojimu, skiemenų ar žodžių pakartojimais, veiksmams, mimika ir pantomimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. • Kartoja girdėtus trumpus kūrinius, dalyvauja pokalbiuose, kelių žodžių vientisiniais sakiniais kalba apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus, pasakoja apie tai, ką mato ir girdi, vartoja paprastas mandagumo frazes. • Aktyviai plečia žodinės kalbos suvokimo ir vartojimo gebėjimus, padedami kalbinančiojo veido išraiškos ir gestų. Vaikai plėtoja nežodinės kalbos suvokimą ir aktyviai įsitraukia į mokytojo siūlomą veiklą, jei mokytojo kalbą lydi kūno kalba (žvilgsnis, šypsena, gestai, palietimas, apkabinimas). • Mokosi išreikšti ir įvardyti savo emocijas, poreikius.

		Bando imituoti, braukyti, keverzoti, piešti, palikdami ženklus smėlyje, popieriuje, vandenyje.
Estetinis suvokimas <i>Vertybinių nuostatų</i> Domisi, gėrėsi, grožėsi gamtine ir kultūrine aplinka. <i>Esminiai gebėjimai</i> Atpažįsta įvairius gamtinių ir kultūrinių aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.	• Reaguoja ir trumpam sutelkia dėmesį, kai yra emocingai kalbinamas, kai mato įvairias mimikas, judesius, įvairių spalvų ir formų daiktus, kai girdi muzikos garsus. • Judesiais, kryžtašviu parodo, kad girdi pažįstamą melodiją, mato pažįstamą žmogų, žaislą, paveikslą. • Atpažįsta (suklūsta, rodo) kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytą judesio raišką, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinius, gamtos objektus ir reiškinius, jais stebisi. • Skirtingai reaguoja į estetinio patyrimo kontrastus (gražu-bjauru; šviesu-tamsu; tylu-garsu). • Turi savo nuomonę (patinka, nepatinka) apie savo ir kitų kūrybą bei aplinką. Džiaugiasi, rodo, ką nors sako kitiems apie savo kūrybą.	• Stebi ir tyrinėja aplinkos objektus ir reiškinius, patraukiančius jų dėmesį savo vizualinėmis savybėmis. • Stebi ir reaguoja į mokytojo santykį su aplinkos objektais. • Stebi bendraamžių ir suaugusių raišką ir jos rezultatus-dailės darbelius. • Emocingai reaguoja į įvairaus stiliaus muziką.

Ugdymo turinys 4-6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Kalbų supratimas <i>Vertybinių nuostatų</i> Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklaudyti ir suprasti kitą. <i>Esminiai gebėjimai</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	• Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų; supranta pajuokavimus, erzinius. • Pradeda suprasti kai kurių žodžių ar frazių perkeltinę reikšmę. • Suaugusiojo skaitomą tekstą knygoje seka akimis ar pirštu iš kairės į dešinę, iš viršaus į apačią. • Supranta, kad garsai ir raidės sudaro žodį, atpažįsta nuo kelių iki keliolikos abėcėlės raidžių. • Pradeda skirti paprastos garsinės sandaros žodžius sudarančius garsus, skiemenis. • Domisi įvairiais rašytiniais teksta, iš iliustracijų ir vieno kito atpažįstamo žodžio supranta jų siužetą. • Supranta jam skaitomų sudėtingesnių tekstų turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau.	• Vaikai žodinės kalbos supratimą ugdo dalyvaudami grupinėse veiklose, kuriose aktyviai bendrauja. • Atpažįsta gestus, mimikas ir į jas reaguoja žodine arba nežodine raiška. • Kūrybiškai naudojami gestais reikšdamas emocijas ir poreikius, bendradarbiaudamas. • Vartydamas knygeles, žaisdamas kortelių žaidimus, plečia vaizdinės informacijos ir rašytinių simbolių suvokimą. • Suvokia skirtingų žanrų leidinių skirtumus (laikraštis, kalendorius, knyga, žurnalas). • Imituoja skaitymą, domisi abėcėlės raidėmis, pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide, supranta, kad garsas siejamas su raide.

		● Formuojasi kritinio mąstymo pradmenys.
Kalbinė raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. <i>Esminiai gebėjimai</i> Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, ištraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą.	● Pasakoja, kalbasi apie matytus animacinius filmus, žaistus žaidimus, skaitytas knygas; papasakoja 2–3 pagrindinius įvykius iš gerai žinomos istorijos. Geba atsakyti į klausimus apie jam skaitytą tekstą. Išsako savo patirtį, norus, svajones, pasiūlymus, svarstymus, aiškinasi, diskutuoja. ● Vartoja mandagumo ir vaizdingus žodžius (sinonimus, antonimus ir kt.). Klausinėja apie tai, ką išgirdo, matė, pajautė, sužinojo, sprendžia problemas; tinkamai pradeda, plėtoja, keičia ir baigia pokalbį. Bando komunikuoti su kitakalbiu vaiku, suaugusiuoju. ● Kuria, pasakoja istorijas pagal paveikslėlių seką, nuosekliai paminėdamas pagrindinius įvykius, atpasakoja girdėtas istorijas, pritaiko girdėtų siužetų fragmentus žaidimų scenarijuose, meninėje veikloje. Perpasakoja informaciją iš įvairaus žanro knygų. ● Kopijuoja matomus žodžius, spausdintinėmis raidėmis rašo savo vardą, kelis žodžius.	● Vaikas kalbinės raiškos būdus tyrinėja keisdamas balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonaciją, eksperimentuodamas garsais ir žodžiais, kurdamas naujadarus, žaisdamas kalba ir kurdamas savo kalbas. ● Vaikai pradeda vartoti vis sudėtingesnės sandaros žodžius ir retesnes gramatines struktūras dalyvaudami ilgesniuose, įvairesnės tematikos mokytojo ir bendraamžių inicijuojamuose pokalbiuose. ● Kalba apie tai, ką jaučia, mato ir girdi, nuolat plečia žodyną, susijusį su kasdieniu gyvenimu, artimiausia aplinka, gamta, technika, objektų savybėmis, būsenomis. ● Mokosi kelti klausimus, bando vartoti naujai sužinotas sąvokas, vaizdingus žodžius, argumentuoti, plėsti diskusijas, reflektuoti savo patirtį, žodinę raišką papildydami išradingais gestais, judesiais, mimika, iliustruodami aplinkos objektais, schemomis ir piešiniais. ● Ištraukia į kūrybiškas piešimo ir rašymo veiklas, supranta rašymo tikslus, tyrinėja ir supranta, kad skirtingos kalbos turi skirtingas raides. ● Susipažįsta su kalbų įvairove, ugdomi kalbų įvairovės suvokimą, vertybines nuostatas. Plėtoja kalbinę, tautinę ir pilietinę tapatybę.
Estetinis suvokimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi, gėrįsi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka. <i>Esminis gebėjimas</i> Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.	● Įgyvendindamas naujas kūrybines idėjas nebijo eksperimentuoti, laužyti taisykles ir normas, žaismingai stulbinti. ● Atpažįsta meno paskirtis ir kontekstus, patirtus meno kūrinius susieja su savo asmenine raiška. ● Pasakoja apie matytus dailės kūrinius, patirtą muziką, vaidinimą, šokį, jų siužetus, veikėjus, nuotaiką. Vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą pasakydamas vieną kitą argumentą.	● Vaikų grafinė ir spalvinė raiška tampa įvairesnė, meninių sąvokų žodynas platesnis, kai mokytojo paskatinti jie stebi, analizuoja, aptaria, grožisi savo, kitų vaikų ir profesionalių menininkų sukurtais darbais. ● Pažįsta ir patiria teatro meno reiškinius mokykloje ir už jos ribų stebėdami ir dalyvaudami teatro pastatymuose ikimokyklinio amžiaus vaikams: šokio, lėlių, dramos, operos ir kt. ● Klausosi mokytojų parinktos įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos, kad būtų kuriama turtinga muzikinė aplinka, formuojamas estetikos pojūtis.

Ugdymo(si) kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

Mokytojo ar švietimo pagalbos specialisto vaidmuo ugdymo(si) srityje „Aš kalbų pasaulyje“ apima vaikams tinkamos ir stimuliuojančios aplinkos kūrimą, kuri skatina jų aktyvų dalyvavimą ugdymo(si) procese, plėtoja kalbinius gebėjimus. Pedagogas, būdamas kūrybiškas, inicijuoja patyrimines ugdymo(si) veiklas įvairiose kalbos, STEAM, pojūčių kampeliuose, žaidimų erdvėse. Norint sudominti vaikus, pasitelkiami žaidimai ir kalbinės užduotys, kurios žadina jų natūralų norą pažinti, skatina emocinį įsitraukimą. Pedagogai skatina glaudžius tarpusavio santykius, drauge diskutuoja ir ieško sprendimo būdų. Ugdymo(si) procese naudojami įvairūs žaidimai, vizualinės ir sensorinės priemonės, kurios lavina kalbos ir socialinius įgūdžius, kūrybiškumą. Individualizuotas požiūris leidžia pritaikyti veiklas kiekvieno vaiko poreikiams ir galimybėms, užtikrinant, kad visi vaikai jaustųsi svarbūs ir motyvuoti. Refleksija ir grįžtamasis ryšys padeda vaikams suvokti savo progresą ir skatina tolesnį mokymąsi, nes mokytojas reguliariai skatina vaikus reflektuoti apie savo mokymosi patirtis ir pasiekimus.

Ugdymo(si) sritis „Kuriu ir išreiškiu“

Ugdymo turinys 0-3 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Pirmieji treji vaiko gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Meninė raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. <i>Esminiai gebėjimai</i> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis.	- Emocingai reaguoja, ima, apžiūrinėja ir kitaip tyrinėja jam patrauklius kontrastingus, ryškius objektus, skirtingos faktūros paviršius. - Grafinius ir erdvinius kūrinius palydi garsais, veiksmais, sava kalba. Pradedą rinktis jam patrauklias raiškos priemones, medžiagas. Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“. - Atkartoja dainų fragmentus, ypač pasikartojančius žodžius ar frazių pabaigas. - Išlaiko dėmesį klausydamasis muzikos kūrinio, atpažįsta kai kurias anksčiau girdėtas melodijas ir klausytus kūrinius. - Įvardija arba parodo, kad supranta kai kuriuos muzikos kontrastus (garsiai – tyliai; greitai – lėtai, linksmi – liūdnei). - Atlieka paprastus ratelius ir dainuojamuosius žaidimus, bandydamas nustatyta kryptimi koordinuotai judėti su kitais. - Natūraliai ir džiaugsmingai šoka ir individualiai, ir drauge su kitais. - Vaidmenų žaidimų metu atlikdamas pasirinktą vaidmenį pasitelkia kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas ir	- Stebi ir tyrinėja aplinkos objektus ir reiškinius, patraukiančius jų dėmesį savo vizualinėmis savybėmis; stebi ir reaguoja į mokytojo santykį su aplinkos objektais. - Tyrinėja mokytojo pasiūlytas vizualinės raiškos priemones: jas liečia, judina, brauko, spaudo, teploja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, pajaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų paviršius. - Domisi aplinka, garsais, bando suprasti aplinkos ir savo muzikinio čiaušėjimo sąsajas. - Vaikai mėgdžioja suaugusiųosius, jų judesius, vokalinę ir artikuliacinę raišką. - Žaisdami muzikinius žaidimus, vaikai geriau susitelkia, įsitraukia į muziką, išlaiko ir plėtoja įgimtą domėjimąsi muzika. - Suvokia laiko trukmę, supranta judėjimo tempą, juda greitai arba lėtai, jaučia ritmą, instinktyviai šokinėja pagal tolygų ritmą. - Režisūriniai, siužetiniai vaidmenų, žodiniai, kolektyviniai ir kiti žaidimai kuria vaikui naujas patirtis ir kalbines situacijas, kuriose iki šiol jis nėra dalyvavęs, suteikia galimybę plėsti žodyną, peržengiantį artimiausios aplinkos temas.

	priemonės.	
Gebėjimas žaisti <i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą. <i>Esminiai gebėjimai</i> Individualesiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių	● Atsiliepia į artimų suaugusiųjų prisilietimus ir žaidimus, kartoja labiausiai pasisėkusių ir pritarimo sulaukusius judesius ir garsus, ima jais žaisti, manipuliuoti, turi savo mėgstamų pasikartojančių judesių ir garsų „repertuarą“, siekia socialinio atsako. ● Žaidžia su suaugusiuoju ar kitu vaiku, pradeda derinti savo veiksmus su kito žaidėjo veiksmais. ● Tikslingai renkasi žaislus, pasirenka arba pats susikuria erdvę žaidimui. ● Kartodamas veiksmus žaidžia vieną išimtinę įvykį, jungia du tris žaidybinius veiksmus į paprastą kasdienį siužetą. ● Individualiai ar dviese žaidžia paprastą režisūrinį ar vaidmenų žaidimą, laikosi žaidimo vaidmens taisyklių.	● Spontaniškai judėdami ir sąveikaudami su aplinka, ima pažinti savo kūno galimybes. Vaiko judesiai darosi vis tikslingesni ir pasikartojantys. ● Vaikas „atranda“ savo ir kitų kūno dalis liesdamas jas ir jausdamas prisilietimą. Pažįsta savo kūno ribas ir galimybes, veido, balso išraiškingumą ir išmoksta inicijuoti bei palaikyti žaismingas socialines sąveikas. ● Vaikas su suaugusiaisiais žaismingai kuria bendravimo „kalbą“ ir išgyvena bendrumo jausmą. ● Išmoksta pasirinkti arba pats susikurti erdves savo žaidimams.
Kūrybiškumas <i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas. <i>Esminiai gebėjimai</i> Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.	● Pastebi ir smalsiai, gyvai reaguoja į aplinkoje esančius pažįstamus ir naujus vizualius ir garsinius stimulus. ● Džiaugsmingai reaguoja į savo paties veikimą ir žaismingai atkartoja tai, kas jam patiko. ● Žaismingai, neįprastais būdais tyrinėja daiktus, garsus, judesius, kvapus, skonius. ● Perkuria patikusius garsus, judesius, veiksmus, vaizdus, atradamas naujus derinius. ● Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus menamus veikėjo veiksmus. ● Rodo susidomėjimą kitų kūryba ir norą veikti kartu su kitais.	● Vaikų kūrybines iniciatyvas pažadina galimybė nevaržomai veikti savo tempu, pagal savo norus ir galias. ● Pradeda suprasti rankos judesių ir piešimo priemonės paliekamo pėdsako ryšį. ● Vis labiau kontroliuoja rankos judesius, jų kryptis ir vaizduoja įvairesnes linijas, formas. ● Vaikai juda natūraliai, džiaugsmingai, jų judesys yra spontaniškas, neturintis struktūros. ● Judesio kalba jie išreiškia savo mintis ir emocijas, pažįsta pasaulį per fizinę ir jutiminę patirtį.
Estetinis suvokimas <i>Vertybinių nuostatų</i> Domisi, gėrįsi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka. <i>Esminiai gebėjimai</i> Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus,	● Reaguoja ir trumpam sutelkia dėmesį, kai yra emociškai kalbinamas, kai mato įvairias mimikas, judesius, įvairių spalvų ir formų daiktus, kai girdi muzikos garsus. ● Emociškai reaguoja į garsų, intonacijų sąsąskambį, stebėdamas savo ir kitų piešinius, paveikslus, šokių judesius, gamtos objektus bei reiškinius. ● Skirtingai reaguoja į estetinio patyrimo kontrastus (gražu – bjauru; šviesu – tamsu; tylu – garsiai).	● Stebi ir tyrinėja aplinkos objektus bei reiškinius, kurie patraukia dėmesį savo vizualinėmis savybėmis. ● Vaikai turtingus vizualinius vaizdinius kaupia vidaus ir lauko aplinkoje, kurioje yra įvairių meno kūrinių, objektų, gamtinės medžiagos. Jais galima žaisti, keisti vizualias savybes (apšvietimą, spalvą, formą, tonus) ir kitaip tyrinėti. ● Reaguoja į mokytojo emocijas, susijusias su aplinkos objektais, pavyzdžiui, susižavėjimą ar

dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.	• Turi savo nuomonę (patinka, nepatinka) apie savo ir kitų kūrybą bei aplinką. Džiaugiasi, rodo ir kalba apie savo kūrybą kitiems.	grožėjimąsi. • Stebi bendraamžių ir suaugusiųjų kūrybinę raišką bei jos rezultatus – dailės darbelius. • Emocingai reaguoja į įvairaus stiliaus muziką.
---	--	---

Ugdymo turinys 4-6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šešti vaikų gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Meninė raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. <i>Esminiai gebėjimai</i> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tiksliai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.	• Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis. • Atlieka įvairių dainų repertuarą. Dažniausiai taisyklingai intonuoja garso aukštį, pradeda valdyti kvėpavimą. • Išbando grojimą smulkesnės motorikos įgūdžių reikalaujančiais muzikos instrumentais. Kuria ritminius ir melodinius darinius, improvizuoja. • Eksperimentuoja, kaip judesiais galima pavaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas, charakteringus veikėjų judesius. • Šoka sudėtingesnius autorinius ir liaudies šokius bei ratelius. • Drauge su mokytojais ir vaikais dalyvauja teatralizuotuose renginiuose ir prisiima skirtingus vaidmenis. • Apibūdina įsimintinus spektaklio epizodus, teatro formomis perteikiamas idėjas susieja su konkrečiomis gyvenimiškomis situacijomis ir išgyvenimais.	• Spontaniškai kuriamų vaizdų atradimas, stebėjimas, tyrinėjimas perauga į tikslingą grafinių ir spalvinių vaizdų kūrimą - piešimą. • Judesiu rodo muzikinę frazę, gerina kvėpavimo įgūdžius, plečia vokalinį diapazoną, spontaniškai dainuoja dainas, kuriose juntamas metras, pasikartojantys ritmo dariniai ir tonacija. • Muzikuodami kūno perkusija ir instrumentais, lavina motoriką ir raumenų kontrolę, kai reikia sugriebti, kratyti, mušti, trinti ir t.t. • Judėdami mėgaujasi įvairiais judesiais, tyrinėja tempą, ritmą, dinamiką ir erdvę, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais. • Atlikdami simbolinius vaidmenis naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, mokosi kūrybiškai perteikti savo išgyvenimus.
Gebėjimas žaisti <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą. <i>Esminiai gebėjimai</i> Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.	• Mokytojo paskatintas įsitraukia į kolektyvinius režisūrinius žaidimus, kuria naratyvinius žaidimų pasaulius. • Mėgsta žaisti netradicinėse erdvėse, išradimais jas pritaikydamas žaidimui. • Tvarko žaidimo erdves prieš žaidimą ir jį baigus. • Kuria išplėtotus ilgalaikių naratyvinių žaidimų siužetus mėgstamų knygų, filmų ir vaizdo žaidimų pagrindu. • Žaisdamas su kitais lanksčiai kaitalioja vaidmenis, kontroliuoja savo ir kitų veiksmus,	• Vaikams žaidžiant nuolat, jų gebėjimai tobulėja, ima žaisti didesnėse grupelėse, išmoksta tikslingai kurti žaidimo erdves ir konstruoti sudėtingesnius žaidimo siužetus, pamažu perleidžia žaidimo iniciatyvą kitiems. • Aptaria žaidimų temą, planuoja siužetą, lanksčiai kaitalioja vaidmenis, patys kontroliuoja vienas kito veiksmus ir geba spręsti kylančius nesutarimus. • Savarankiškai žaisdami ir kurdami vis naujus žaidimus, vaikai sutelkia visus savo gebėjimus, atskleidžia savo pomėgius ir stiprybes.

	konstruktyviai sprendžia kylančius nesutarimus. • Laikosi taisyklių dalyvaudamas žaidimuose.	
Kūrybiškumas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas. <i>Esminiai gebėjimai</i> Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.	• Generuoja naujas idėjas, fantazuoja apie tai, ką nori sukurti. • Domisi, fantazuoja, užduoda klausimus apie kūrybinę veiklą, išbando įvairias naujas kūrybos priemones, būdus, sritis. Savo kūryboje atkartoja pastebėtus kitų kūrybos elementus. • Numato, kaip ir kokiomis priemonėmis sieks kūrybinio rezultato, padedamas sprendžia kūrybinius iššūkius, pagal savo įsivaizdavimą siekia pabaigti kūrybinį darbą, paskatintas jį tobulina. • Dalinasi savo kūryba artimoje aplinkoje, pasakoja apie kūrybos procesą, paaiškina, kas jam svarbu ir įdomu, pasako, kam skirti jo paties ir kitų žmonių kūrybos rezultatai.	• Patiria džiaugsmą kurdami įvairias dvimates ir trimates figūras, objektus ir kompozicijas iš įvairaus dydžio įprastų ir netikėtų priemonių bei medžiagų. • Patinka kurti savo žaidimus ir juos žaisti su grupės draugais ir mokytojais. • Šokdami tyrinėja, fantazuoja, eksperimentuoja su garsais, balsais, judesiais, fizinėmis medžiagomis ir siužetais, generuoja idėjas tolesniam kūrybos etapui. • Kuria jiems pažįstamas kasdienės socialinės situacijos, siekdami tiksliai atlikti pasirinkto vaidmens funkcijas.
Estetinis suvokimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi, gėrįsi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka. <i>Esminiai gebėjimai</i> Atpažįsta įvairius gamtinius ir kultūrinius aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.	• Noriai įsitraukia ir mėgaujasi muzikavimu, šoku, vaidyba, dailės veikla. Grožisi žmogaus sukurtos aplinkos ir gamtos spalvomis, formomis, garsais. • Įgyvendindamas naujas kūrybines idėjas nebijo eksperimentuoti, laužyti taisykles ir normas, žaismingai stulbinti. • Atpažįsta meno paskirtis ir kontekstus, patirtus meno kūrinius susieja su savo asmenine raiška. • Vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą pasakydamas vieną kitą argumentą.	• Atpažįsta spalvas, formas, skirtingus raštus, kai kuriuos žinomus paveikslus, dainas, pasakas. Pastebi gamtos, meno kūrinių ir daiktų skirtumus bei panašumus. Pastebi gamtos grožį. • Jaučia muzikos ritmą ir gali judėti pagal ją. • Perteikia jausmus per piešinius, vaidybą ar muziką. • Mėgsta klausytis įvairios muzikos ir sakyti, kas patinka. • Klausosi parinktos įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos, turtinę muzikinę aplinką ir formuoja platesnį muzikinį, estetinį pojūtį. • Įvairina grafinę ir spalvinę raišką, plečia meninių sąvokų žodyną. • Pažįsta ir patiria teatro meno reiškinius įstaigoje ir už jos ribų, stebi ir dalyvauja teatro pastatymuose ikimokyklinio amžiaus vaikams.

Ugdymo(si) kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

Ugdymo(si) srityje „Kuriu ir išreiškiu“, mokytojas ar švietimo pagalbos specialistas, siekdamas ugdyti vaikų kūrybiškumą, suteikia jiems galimybę laisvai rinktis norimas veiklas, tyrinėti, eksperimentuoti ir kurti naudojant įvairias priemones. Pedagogas atidžiai stebi jų pastangas ir originalias idėjas, pozityviai vertina jų kūrybinį procesą ir padeda jiems plėtoti sumanymus. Jo

įžvalgos ir padrašinimas padeda vaikams geriau suprasti meną, vertinti kūrybą ir atrasti savo stipriąsias meninės raiškos puses. Pedagogas taip pat skatina vaikų žaislingumą, simbolinį mąstymą ir socialinį bendravimą, kuriant ir įvaldant įvairias žaidimo formas bei stiprinant improvizacinius įgūdžius.

Kuriant ugdymo(si) kontekstus, siekiama sukurti tokias ugdymo(si) aplinkas, kurios skatintų vaikų kūrybiškumą, saviraišką ir suteiktų tyrinėjimo džiaugsmą. Užtikrinant vaikų emocinę ir fizinę gerovę, skatinant vaikų iniciatyvumą ir gilų mokymąsi, ugdymui(si) pasitelkiamos įvairios aplinkos: Lopšelio-darželio vidaus ir lauko erdvės, vietos už jo ribų (parkai, gamtiniai objektai, muziejai ir kt.). Kontekstuose dėmesys sutelkiamas į vaikų iniciatyvą, kurią palaiko estetiškai patraukli ir veiklai atvira aplinka. Vaikai gali laisvai pasirinkti veiklą, medžiagas, priemones, veikimo vietas ir laiką, taip pat bendradarbiauti arba veikti individualiai. Tokia aplinka skatina vaikų kūrybiškumą, vaizduotę, improvizacinius gebėjimus ir socialinį bendravimą. Ugdymo(si) kontekstai modeliuojami taip, kad būtų palaikoma vaikų saviraiška, suteikiant jiems galimybę išbandyti įvairias veiklos formas ir pristatyti savo kūrybą skirtingais būdais.

V SKYRIUS

VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA, UGDYMO SI TĘSTINUMAS

Mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai yra savo organizuojamo ugdymo proceso kokybės tyrėjai, vertinantys savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymo(si) pažangai. ***Ugdymo(si) procesas*** planuojamas ***atsižvelgiant*** į vaikų ***ugdymo(si) pasiekimus*** ir ***vaikų pažangos analizės rezultatus***. Vaikų pažangos ir pasiekimų vertinimu siekiama:

- mokytojams ir švietimo pagalbos specialistams atkreipti dėmesį į kiekvieno vaiko ugdymo(si) skirtynes, poreikius, spartų peršokimą į aukštesnį ar užsibuvimą tame pačiame pasiekimų žingsnyje ir sudaryti sąlygas bendrame ugdymo(si) procese kiekvienam siekti geriausių asmeninių rezultatų;

- suteikti tėvams (teisėtiems vaiko atstovams) informaciją apie vaiko ugdymą(si); gerinti ryšius tarp vaiko, tėvų ir Lopšelio-darželio;

- nustatyti savo darbo kokybę, planuoti ugdymą, suteikti pagalbą pagal vaikų poreikius.

Vertinimas – tai nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymo(si) ypatumus bei daromą pažangą kaupimas, interpretavimas ir apibendrinimas.

Lopšelyje-darželyje ugdytiniai vertinami naudojant tris vertinimo tipus: diagnostinį, formuojamąjį ir apibendrinamąjį.

Diagnostinis vertinimas – vaikui pažinti ir pirmiesiems jo ugdymosi žingsniams ikimokyklinio ugdymo grupėje numatyti skirtas vaiko pasiekimų lygio vertinimas. Jis atliekamas tada, kai ikimokyklinio ugdymo mokytojas ar švietimo pagalbos specialistas pradeda dirbti su nauja grupe, kai ateina naujokas, prasidėjus naujiems mokslo metams, siekiant pažinti vaikus ir numatyti jų ugdymosi žingsnius.

Formuojamasis vertinimas – kasdienio vaiko ugdymosi situacijų stebėjimas, apmąstant kaip vaikas įsitraukia į veiklą, kaip elgiasi, kas kiekvienam iš jų sekasi, kur reikia pagalbos. Vaiko pasiekimas fiksuojamas bet kuriuo metu, kai pedagogas pastebi naujai atsiradusį ar patobulėjusį vaiko gebėjimą, kurį įrodo keli (3–4) jo veiklos ir jos rezultatų pavyzdžiai.

Apibendrinamasis vertinimas – vaiko ugdymosi per vienerius metus rezultatų įvertinimas mokslo metų pabaigoje.

Vaikų ugdymo(si) pasiekimų įrodymų kaupimas, pasiekimų dokumentavimas bei stebėseną padeda siekti ugdymo ir ugdymo(si) kokybės. Mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai pasiekimų

vertinimą atlieka du kartus per metus: rugsėjį-spalį ir gegužę-birželį. Vaikų pasiekimų įvertinimas pateikiamas aprašomuoju būdu – trumpais komentarais, nusakančiais, kokios yra vaiko stiprybės, kas jau pasiekta, ką reikia tobulinti. Apibendrinus vaiko pasiekimus ir pažangą, duomenys pateikiami elektroniniame dienynė - ELIIS. Vaikų ugdymo(si) pasiekimai ir pažanga numatytais laiko tarpais ir pagal poreikį aptariami su vaiko tėvais (teisėtais vaiko atstovais).

Vaikų ugdymo(si) pasiekimų dokumentavimo, stebėsenos ir surinktos informacijos naudojimo procesai vykdomi laikantis visų etikos reikalavimų.

Vaikų ugdymo(si) dermę bei tęstinumą užtikrina įstaigos Programos ir Priešmokyklinio ugdymo programos, svarbiausių ugdymo(si) principų atitiktis ir ugdymosi proceso kryptingumas - ugdymo(si) modeliavimas iš vaiko raidos ir ugdymo(si) perspektyvos, išskirtinis dėmesys žaidimo pedagogikai ir patirtiniam vaikų ugdymui(si). Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) tęstinumą užtikrina ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų pasiekimų sričių ir priešmokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų kompetencijų dermė: jas sudarančių pasiekimų grupės, pasiekimų turinys, jų augimo nuoseklumas.

NAUDOTA LITERATŪRA

1. Aramavičiūtė V. Auklėjimas ir dvasinė asmenybės branda. Vilnius: Gimtasis žodis, 2005, 278 p.
2. Čiužas R. Mokytojo kompetencijos. Profesinio meistriškumo siekis: mokslo monografija. Vilnius: Edukologija, 2013.
3. Ikimokyklinio ugdymo programos gairės. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymas Nr. V-1142. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/76bb8f404b5911ee8185e4f3ad07094a/asr>
4. Universalaus dizaino mokymuisi gairės. Europos socialinio fondo agentūra, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, 2023. Prieiga internete: [Universalaus-dizaino-mokymuisi-gaires-1.pdf](#)
5. Martišauskienė E. Ugdymo mokymo retrospektyva ir dabartis (V. Rajecko „Ugdomojo mokymo“ ir konstruktyvizmo paralelės). Pedagogika, 2008, t. 89.
6. Martišauskienė E., Dukynaitė R. Modulio „Šiuolaikinės studijų teorijos“ mokomoji medžiaga. Iš Aukštosios mokyklos dėstytojų pedagoginių kompetencijų bei gebėjimo taikyti šiuolaikines studijų technologijas tobulinimas. Vilnius: Petro ofsetas, 2007. 164–176 p.
7. McIsaac J. Teaching problem-solving to kids. 2024. Prieiga per internetą: <https://exceptionallives.org/blog/teaching-problem-solving-kids/>.
8. McIsaac J. Teaching problem-solving to kids. 2024. Prieiga per internetą: <https://exceptionallives.org/blog/teaching-problem-solving-kids/>.